

# Vilniaus r. Mickūnų vaikų lopšelio-darželio

## IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA



Mickūnai, 2019

# TURINYS

1. Bendrosios nuostatos .....	3
2. Ikimokyklinio ugdymo principai .....	8
3. Tikslas ir uždaviniai.....	9
4. Ugdymo turinys, metodai ir priemonės .....	10
4.1. Judėjimas ir sveikata .....	13
4.2. Pasaulio pažinimas.....	20
4.3. Kalba ir komunikavimas.....	25
4.4. Skaičiavimas ir matavimas.....	30
4.5. Socialinis ugdymas .....	35
4.6. Meninis ugdymas .....	40
5. Ugdymosi pasiekimai ir jų vertinimas .....	45
6. Literatūra.....	48
7. Priedai.....	49

PRITARTA  
Vilniaus rajono savivaldybės tarybos  
2019 m. spalio 25 d.  
sprendimu Nr. T3-394

## 1. BENDROSIOS NUOSTATOS

### *Informacija apie švietimo tiekėją*

**Švietimo tiekėjo pavadinimas:** Vilniaus r. Mickūnų vaikų lopšelis-darželis.  
**Įstaigos kodas:** 302580195  
**Adresas:** Jaunimo g. 14, Mickūnai, Vilniaus r., LT 13113.  
**Telefonas:** (8 5) 2766795.  
**Elektroninis paštas:** [mickunulopselis.darzelis@gmail.com](mailto:mickunulopselis.darzelis@gmail.com).  
**Svetainės adresas:** [www.mickunai.lopselis.darzelis.vilniausr.lm.lt](http://www.mickunai.lopselis.darzelis.vilniausr.lm.lt)  
**Teisinė forma:** biudžetinė įstaiga.  
**Lopšelio-darželio savininkas:** Vilniaus rajono savivaldybė. Savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija - Vilniaus rajono savivaldybės taryba, identifikavimo kodas 111104987, adresas: Rinktinės g. 50, 09318 Vilnius.  
**Grupė:** neformaliojo švietimo mokykla.  
**Tipas:** lopšelis-darželis.  
**Ugdymo(si) kalba:** lenkų  
**Pagrindinė veiklos sritis:** neformalusis švietimas.  
**Rūšis:** ikimokyklinis ugdymas.

### *Programos atnaujinimo veiksniai ir kryptys*

Vilniaus r. Mickūnų vaikų lopšelio-darželio ugdymo programa (toliau programa) atnaujinta, atsižvelgiant į šiandienos vaikų poreikius, tėvų lūkesčius ir darželio bendruomenės pasiūlymus. Atnaujinant programą buvo vadovaujamosi ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais ir metodinę pagalbą teikiančiais dokumentais:

1. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983. Švietimo įstaiga, organizuodama ugdymą, stengiasi suteikti šeimai, kaip pagrindinei visuomenės ląstelei, pagalbą auginant vaiką.

2. Vaiko gerovės valstybės politikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos vyriausybės 2005 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 184. Ugdymo įstaiga, kaip nurodoma ir šiame dokumente, siekia užtikrinti vaiko teisę veikti, išreikšti savo nuomonę ir daryti įtaką sprendimams, susijusiems su jo gerove. Mes rūpinamės, kad vaikams trumpai atsiskyrus nuo tėvų, ikimokyklinio ugdymo grupėje būtų gera ir saugu. Stengiamės, kad būtų patenkinti ir visi svarbiausi vaiko poreikiai.

3. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, parengtu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2014 m., kuris padeda ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ir kitiems ugdytojams atpažinti vaikų ugdymosi pasiekimus ir poreikius, padeda tikslingai rengti ir atnaujinti įstaigos ikimokyklinio ugdymo programą, padeda įgyvendinti ugdymo turinį, jį pritaikant kiekvienam vaikui ir vaikų grupei, leidžia stebėti ir fiksuoti vaikų pažangą ir tikslingai ugdyti kiekvieną vaiką.

4. Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2019 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-755. Vadovaujantis 19 punktu įstaigos, vykdančios ikimokyklinio ugdymo programą, už mokymo lėšas, perka priemones, kurios ikimokyklinio ugdymo programoje numatytos kaip ugdymo turiniui įgyvendinti reikalingos priemonės.

Ikimokyklinio ugdymo programa atliepdama šiuolaikinės visuomenės gyvenimo pokyčius, orientuojasi į naujų technologijų taikymą, ir šiuolaikinių vaikų gebėjimą naudotis informacinėmis technologijomis (planšetė, išmanusis telefonas kompiuteris, interaktyvi lenta, robotukai.). Sekiama aktyvaus vaiko dalyvavimo ugdymosi procese, kuriant kartu su vaiku jam aktualų ir prasmingą ugdymo turinį.

### *Požiūris į vaiką ir jo ugdymą*

Vaikas – dėmesio centre. Ikimokykliniai metai yra be galo svarbūs tolimesnei vaiko asmenybės raidai. Šiame amžiuje susiformuoja vaiko asmenybės pamatai, t.y. formuojasi vertybių sistema, charakterio bruožai, atsiskleidžia vaiko gebėjimai ir polinkiai. Vaiko ugdymasis ir vystamasis didele dalimi priklauso nuo šeimos, joje puoselėjamų vertybių, kurias vaikas natūraliai perima. Tačiau ne mažesnę įtaką vaiko raidai turi ir ugdymo įstaiga, bei socialinė aplinka, kurioje auga vaikas. Siekiant darnaus vaiko ugdymosi labai svarbu, jog visos šios vaiko ugdyme dalyvaujančios grandys suprastų jo poreikius ir sudarytų sąlygas kiekvienam vaikui pagal jo galias įgyti žinių, išsiugdyti gebėjimus ir nuostatas, reikalingas tolimesniam gyvenimui. Užtikrinama vaiko teisė į ugdymąsi per žaidimą, aktyvų bendravimą, pripažįstant jo nuomonę ir teisę rinktis.

### *Programos įgyvendinimo sąlygos*

- **K**ryptingas, personalizuotas ugdymo proceso planavimas;
- **U**gdymosi tikslai orientuoti į vaiko poreikius ir interesus (domėjimosi sritis);
- **P**amatuotų, paremtų vaiko daroma pažanga ugdymo tikslų kėlimas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius poreikius ir galias.
- **S**augi, atliepanti individualius vaikų poreikius ir motyvuojanti ugdytis bei skatinanti kūrybiškumą aplinka.
- **V**aiko pasiekimų/pažangos vertinimas keliant realistinius ugdymosi tikslus atsižvelgiant į individualius vaikų ugdymosi poreikius.
- **U**gdymosi metodai, skatinantys vaikų individualią ir bendrą veiklą grupėse, atliepiant jų pomėgius, interesus, amžiaus ypatumus.
- **U**gdymasis per žaidimus, įtraukiantis realaus gyvenimo patirtį bei keliantis naujus iššūkius vaikams.
- **V**eiklos, atliepiančios vaiko pomėgius, gyvenimo bendruomenėje ir pasaulyje ypatumus bei įgalinančios į jas įsitraukti ir šeimą.

**Vaikai ir jų  
Poreikiai**

Ikimokyklinio ugdymo grupės lanko lenkų ir mažą dalį dvikalbių šeimų vaikai nuo 2 iki 6 metų amžiaus. Programa pirmiausiai siekiama tenkinti pagrindinius vaiko poreikius - saugumo, sveikatos, pažinimo ir saviraiškos („Vaiko teisių konvencija“). Įstaigos ugdymo programa parengta atsižvelgiant į vaikų ugdymosi poreikius, tėvų lūkesčius bei naujausiuose ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiuose dokumentuose nusakytas esmines nuostatas į vaiko ugdymą ir metodinę pagalbą teikiančius dokumentus, kaip Švietimo įstatymas, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, Lietuvos higienos norma HN 75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, „Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo metodinės rekomendacijos“.

Sparčiai besivystančios technologijos, didėjantis mobilumas keičia požiūrį į vaiką ir jo ugdymą. Todėl ugdymo programoje atsižvelgiama į individualiuosius ir specialiuosius (spec. ugdymosi poreikių, dvikalbių, migrantų ir grįžtančių iš užsienio šeimų) vaikų poreikius.



Laikantis vaikų intereso prioritetiškumo principo tenkinami prigimtiniai vaiko poreikiai, sudarant sąlygas sveikam vaiko augimui ir individualių kiekvieno vaiko galių plėtotei ir sėkmingam ugdymui („Vaiko teisių konvencija“).

*Tėvų  
(globėjų)  
vietos  
bendruomenės  
poreikiai.*

*ir*

Dauguma vaikų auga palankioje socialinėje aplinkoje, materialiai aprūpintose šeimose. Su vaikų šeimomis siekiama bendravimo ir partnerystės bei abipusio supratimo. Nuolat ieškoma naujų bendradarbiavimo normų. Ugdymo programa parengta siekiant tęstinumo tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pakopos.

Darželio bendruomenė visuomet stengiasi laiku reaguoti į tėvų poreikius ir lūkesčius vaiko atžvilgiu, vaiko ugdymo kultūrų įvairovės bei vaiko ugdymo modelių, kuriuos jiems gali pasiūlyti darželis, priimtinumą tėvams. Nuolatos tariamasi su Tėvais dėl papildomų būrelių pasiūlos įstaigoje, atsižvelgiama į Tėvų pasiūlymus, bei ieškoma kartu tinkamų sprendimų iššūkių įgyvendinimui. Lopšelis-darželis yra atviras vietos bendruomenės poreikiams bei tradicijoms dalyvaudamas miestelio bendruomenės renginiuose, šventėse. Vaiko ugdymosi pasiekimai nuolat stebimi, vertinami, kaupiami sutarta forma ir aptariami individualiai su vaikais, jų tėvais. Paprastai vaikų pasiekimai apibendrinami kelis kartus per metus. Tėvai informuojami apie vaiko ugdymosi sėkmę įvairiai, pavyzdžiui, sutartu laiku kalbamasi individualiai, siunčiami trumpi pranešimai ar laiškai elektroniniu paštu ar žinute ir pan.

*Mokytojų ir  
Kitų specialistų  
pasiruošimas*

Įstaigos pedagogai - profesionalai, turintys didelę savo veiklos patirtį, gebantys organizuoti ugdymo procesą, atsižvelgiant į individualius vaikų poreikius ir galias, skirti dėmesį kiekvienam vaikui. Tai kompetentingi, aukštos kvalifikacijos ikimokyklinio ugdymo mokytojai, gebantys priimti pokyčius, ieškoti naujų ugdymo formų ir metodų ugdymo kokybei siekti. Įstaigoje dirba logopedas, kuris teikia nemokamas paslaugas vaikams, turintiems kalbos problemų. Atsižvelgiant į šeimos poreikius gali būti teikiamas neformalus ugdymas, atliepiantis vaikų gabumus ir polinkius.

*Lopšelio-  
darželio  
savitumas*

Lopšelio-darželio bendruomenė yra atvira pokyčiams bei naujovėms. Sėkmingai dalyvauja tarptautiniuose Erasmus+ ir eTwinning projektuose. Lopšelis-darželis stovi strategiškai patogioje vietoje, netoli yra mokykla, biblioteka, seniūnija, kultūros centras, bažnyčia. Bendradarbiaujama su Lenkijos ikimokyklinio ugdymo įstaigomis, įgyvendinant bendrus projektus, konkursus bei renginius per atstumą. Palaikomi ypač glaudūs santykiai su Mickūnų gimnazija, siekiant užtikrinti sklandų vaikų perėjimą iš darželio į mokyklą. Palaikomi įvairūs kultūriniai socialiniai

ryšiai, vykdomi bendri edukaciniai projektai su Mickūnų seniūnija ir jos bendruomene.

Darželio bendruomenė yra atvira pokyčiams ir inovacijoms, todėl nuolat dalyvauja ir įsijungia į naujus švietimo projektus ar veiklas.

*Programos*

*Paskirtis*

Padėti šeimai sėkmingai ugdyti vaiką. Programa nuolat atnaujinama, tobulinama atsižvelgiant į vaiko poreikių pasikeitimų analizės rezultatus, tėvų lūkesčius ir pageidavimus, pedagogų pastebėjimus ir rekomendacijas, inovacijas bei teisės aktų pakeitimus.

## 2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

### *Prieinamumo ir diferencijavimo*

Ugdymo turinys pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo socialinę ir kultūrinę patirtį, lytį, mokymosi stilių, kitus individualius poreikius, užtikrinant kiekvieno individualių galių plėtotę. Ugdymo turinys sudaromas taip, kad vaikas nuosekliai ugdytųsi visus gebėjimus.

### *Visuminio ugdymo*

Ikimokykliniame amžiuje sudaromos sąlygos skleisti visoms vaiko prigimtiniems galioms: fizinėms, psichinėms ir dvasinėms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys

### *Ugdymosi per žaidimą*

Žaidimas – pagrindinė, kasdienė vaiko veikla, kurios metu jis pažįsta save ir jį supantį pasaulį, mokosi bendrauti. Spontaniško žaidimo metu vaikas tyrinėja, manipuliuoja, eksperimentuoja, sprendžia problemas ir tai sudaro esminį pagrindą asmeninės patirties kaupimui.

### *Individualizavimo*

Pripažįstama, kad kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Remiamasi gerai susiformavusiais vaiko gebėjimais ir skatinamas naujų gebėjimų ugdymasis, pritaikant ugdymo procesą vaiko individualumui.

### *Tęstinumo*

Siekiama darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje ir užtikrinamas nuoseklus ugdymo tęstinumas priešmokyklinėje grupėje.



### 3. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

#### *TIKSLAS*

Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui ugdytis savarankiškumo, tinkamo bendravimo su kitais, pasitikėjimo savimi, kūrybiškumo ir mokėjimo mokytis bei sveiko gyvenimo pradmenis.

#### *UŽDAVINIAI*

- Siekti, kad vaikas:
- Visais savo pojūčiais tyrinėtų jį supantį pasaulį plėtodamas savo fizines, intelektines ir kūrybines galias;
- Mokytūsi saugaus elgesio įvairioje aplinkoje
- Mokytūsi bendrauti taisyklinga kalba, tinkamai bendrautų su bendraamžiais ir suaugusiais;
- Ugdytūsi socialinius įgūdžius, gebėjimą bendradarbiauti, planuoti, spręsti problemas;
- Pratintūsi laikytis elementarios asmens higienos, ugdytūsi savarankiškumą ir sveikos gyvensenos pradmenis;
- Siektų gamtą tausojančio elgesio;
- Drąsiai ir savitai reikštų savo išgyvenimus ir įspūdžius įvairiomis meninės raiškos priemonėmis (daile, muzika, šokiu, vaidyba);
- Aktyviai dalyvautų įstaigos projektinėje veikloje;
- Domėtūsi technologinėmis naujovėmis ir sugebėtų jomis naudotis ugdymo procese;

## 4. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

### *Ugdymo turinio esminės nuostatos*

*Ugdymosi turinys apibrėžiamas kaip turinio, metodų ir priemonių visuma.*

Ugdymo turinys skleidžiamas numatant ugdymosi siekinius ir ugdymosi gaires, kuriose aprašomi esminiai vaiko pasiekimai, t.y. kokias vertybines nuostatas, gebėjimus, žinias ir patirtį įgis ir kaip juos jis ugdysis.



Ugdymo turinys orientuotas į vaikų poreikius, interesus, polinkius. Akcentuojamas vaikas dėmesio centre ir pabrėžiamas jo savitumas, raidos dėsniumai, kurie reikalauja individualaus požiūrio vaiką ir jį supančią aplinką. Ugdymo turinys lanksčiai pritaikomas kiekvieno vaiko ugdymosi poreikiams ir individualioms galioms, užtikrinant jo aktyvų dalyvavimą ugdymosi procese.

Ikimokyklinio ugdymosi turinys sudarytas remiantis visuminio, nedalykinio, integralaus ugdymo nuostatomis. Visos ugdymosi sritys integraliai jungiasi viena su kita. Ugdydamasis vienos srities gebėjimus, vaikas natūraliai ugdomi ir kitas svarbias sritis, pavyzdžiui, trejų metų vaikas varto knygelę, pasakoja ką mato ir plėtoja ne vien šnekamąją kalbą, tačiau vaikas lavina pirštukus, sukaupia dėmesį, pažįsta knygelėje pavaizduotus daiktus, juos pavadina ir kt.

### *Ugdymosi turinio sritys*

Vaikų nuo 2 iki 6 m. amžiaus ugdymo turinys skleidžiamas aprašant esminius vaiko pasiekimus sąlyginai šešiose numatytose ugdymosi srityse. Šios sritys apima ir aštuoniolika pagrindinių ugdymo sričių, rekomenduojamų Ikimokyklinio ugdymo vaiko pasiekimų apraše. Taip pat yra integruotos ir papildomos sritys - gamtamokslinis ir technologinis vaiko ugdymas. Vienos ugdymo srities turinys dėstomas lygiagrečiai vaikams nuo 2 iki 3 metų amžiaus ir vaikams nuo 3 iki 6 metų amžiaus. Numatomi esminiai vaikų pasiekimai bei pateikiamos numatomos ugdymosi gairės. Ugdymosi gairėse pateikiamos tik tam tikros galimos vaikų ugdymosi situacijos (veiklos, veiksenos, pedagogo veikla). Pedagogas pasinaudodamas ugdymo gairėmis pats kuria ir įgyvendina ugdymo turinį, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko ar vaikų grupės ugdymosi poreikius.

## **Ugdymosi strategijos ir metodai**

**Dominuojanti veikla – žaidimas** (spontaniškas individualus, poroje, grupėje, inicijuotas suaugusiojo ar bendraamžių) atsižvelgiant į vaiko galias, pomėgius ir poreikius.

**Ugdymas kuriant ir keičiant aplinką.** Įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodoimi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus.

**Ugdymasis pavyzdžiu.** Mokytojas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti. Mokytojas pradeda kokią nors veiklą ir perleidžia savarankiškai tęsti vaikams. Mokytojas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Kito vaiko pavyzdys. Mažesni mokosi iš vyresnių.

**Kūrybinė mokytojo – vaiko sąveika.** Mokytojas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų.

**Situacinis – spontaniškas ugdymas.** Mokytojas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Ugdymo ir ugdymosi situacijų susidarymo skatinimas bendrais susitarimais ir sprendimais, probleminiais klausimais, diskusijomis.

Vaikų, tėvų, pedagogų projektų įgyvendinimas.

## **Ugdymosi priemonės**

*Siekiamo, kad ugdymosi priemonės:*

- tenkintų ikimokyklinio amžiaus vaiko poreikį žaisti, bendrauti, bendradarbiauti;
- skatintų norą puoselėti ir saugoti savo ir kitų sveikatą; ir;
- lavintų intelektines vaiko galias
- sudarytų sąlygas plėtoti vaiko kultūrai, poreikiams, pomėgiams, interesams

- sietūsi su vaiko patirtimi ir kasdieniu jo gyvenimu.
- Ugdytų vaiko savarankiškumą, saviraišką ir skatintų kūrybiškumą.



## 4.1. JUDĖJIMAS IR SVEIKATA



### Tikslai

#### *Siekti, kad vaikai:*

- Noriai dalyvautų fizinio aktyvumo veiklose, stiprintų stambiuosius ir smulkiuosius raumenis, kūno pusiausvyrą;
- Pažintų savo kūno galias ir mokytųsi saugiai judėti;
- Ugdytųsi kasdienio gyvenimo įpročius, pratintųsi laikytis asmens higienos ir aplinko švaros;
- Ugdytųsi sveiko gyvenimo pradmenis.

### Ugdymo strategijos

**O**rganizuojamos fizinio aktyvumo veiklos, žaidimai, atitinkantys jų fizines galias bei padedantys vaikui ugdytis saugaus judėjimo įgūdžius.

**A**smeninis pedagogo pavyzdys turėtų padėti vaikams geriau suprasti judėjimo naudą ir ugdytis kasdienes gyvenimo įgūdžius, pavyzdžiui ruošiantis valgyti, naudojantis tualetu, rengiantis ir pan.

**A**ktyvus šeimos ir ugdytojų bendradarbiavimas padeda aiškinantis vaiko kasdienio gyvenimo įpročius, aptariant naujų asmens higienos įgūdžių ugdymą.

**V**aiko ugdymas yra nuoseklus ir paremtas vaiko supratimu bei suaugusiųjų kantrybe.

### Turinio apimtys:

**Judėjimas:** Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika. Judrūs žaidimai su taisyklėmis.

**Kasdienio gyvenimo įgūdžiai ir sveiko gyvenimo pradmenys:** Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugiai elgiasi aplinkoje, saugo savo sveikatą, mokosi rinktis sveiką maistą.

## Turinys

JUDĖJIMAS			
2-3 metai		3-6 metai	
Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
<p><i>Laikydamas pusiausvyrą vaikšto, eina plačia linija, apeina kliūtis, eina nelygiu paviršiumi, pastovi ant vienos kojos, bėga keisdamas greitį, kryptį, lipa laiptais pakaitiniu žingsniu, pašoka dviem kojomis, nušoka nuo pirmo laiptelio, pradeda žaisti judrius žaidimus laikydamasis kelių</i></p>	<p>■ Dražinti vaikus išbandyti savo judėjimo galias lauko aikštelėje, sporto salėje pasiūlant eiti, bėgti, sustoti pagal ženklą, atsitūpti, atskelti ir paimti išdėliotus įvairius daiktus salėje/lauke, pavyzdžiui kamuolėlius, kaladėlės, žaisliukus, kankorėžius, lapus ir juos dėti į didelę dėžę ar krepšį.</p> <p>■ Siūlyti judėti per kliūtis pasilenkiant, praropojant, atsitūpus ar nučiuožiant (išdėstytos kliūtis lauke ar salėje, pavyzdžiui, čiuožyklėlė, tiltelis, nedidelis parašiutas...), imituojant įvairius gyvūnus;</p> <p>■ Kartu su vaikais žaisti judrius žaidimus: išpūsti ir susprogdinti balionėlį (įvairiais būdais: nubėgant, ant pirštų galų, nuropojant ir kt.); paukšteliai lizdeliuose; katinas ir pelė; šoka rateliu susikibus, juda „traukinuku“ ir kt.</p> <p>■ Pateikti vaikams išbandymus - apeiti/perlipti kliūtis, eiti nelygiu paviršiumi išlaikant pusiausvyrą,</p>	<p><i>Laisvai vaikšto, eina ratu, pristatomu žingsniu bėga, lenktyniauja, stengiasi aplenkti kliūtis, vengia nepažįstamų veiksmų. Laikydamas koordinaciją šokinėja ant vienos kojos, laipioja, eina siauru paviršiumi</i></p>	<p>■ Organizuoti judrius žaidimus, veiklas, estafetes, lenktynes, kurių metu vaikai skatinami įvairiai ir saugiai judėti lauke, salėje: eina lėtai, greitai, eina atbuli, pristatomu žingsneliu, pasistiebę ant pirštų, ant kulnų, eina aukštai keldami kojas, pusiau pritūpia, eina „žąsele“, bėga, paskui suaugusįjį keičiant tempą, nešdami daiktą, pavyzdžiui pasiūlomas vaikams žaidimas, „kelionė į mišką“, vaikai turi savo kuprines (svoris iki 1 kg.) ir jas užsidėję ant pečių keliauja: eina tilteliu per upelį, lipa į kalną, perlipa kelmą, siekia šakos ir kt. Paprašyti vaikų sugalvoti estafetės rungtis, pavyzdžiui bėga iki linijos, apibėga kamuolį, paima kaladėlę ir ją perduoda draugui.</p> <p>■ Pasiūlyti judrias veiklas, kurių metu vaikai ropoja, lenda, perlipa, užlipa, nulipa, šokinėja ant vienos kojos, peršoka, šoka į aukštį, toli, nušoka nuo kelių laiptelių, šliaužia ant nugaros, pralenda, pavyzdžiui „kliūčių ruožas“ (ištempiami siūlai įvairiomis kryptimis nuo baldų, pavyzdžiui, nuo vienos kėdės iki kitos keliomis eilėmis, nuo kėdės kojos apačios iki</p>

<p><i>taisyklių.</i></p>	<p>pavyzdžiui apeiti išdėliotas kliūtis, kaip lenta, kėdė, įvairiu paviršiumi, kaip per glamžytą popierių ir kt.; eiti tarp dviejų virvelių/lentelių (2 m ilgio; atstumu 25-30 cm vienas nuo kito).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Siūlyti vaikams judrius žaidimus, imituoti gyvūnų eiseną, kurių metų vaikai šokinėtų abiem kojomis, bandytų pastovėtų ant vienos kojos, pavyzdžiui, žaidimas, gandrai, gandrai..., vaikai eina, kaip gandrai, pastovėdami trumpai ant vienos kojos ir kt.</li> <li>■ Sudaryti vaikams galimybę lipti laipteliais pristatomu žingsniu laikantis turėklų, (einant į pasivaikščiojimą, lauko žaidimų aikštelėje, salėje, grupėje), nušoka nuo pirmo laiptelio.</li> <li>■ Siūlyti vaikams važiuoti triračiais, stumiamomis kojomis mašinėlėmis.</li> </ul>	<p><i>šliaužia, stumiasi ant nugaros. Mina triratį, dviratį, pasispiria koja. Judesius derina su kitų vaikų judesiais, žaidžia judrius žaidimus stiprėja pasitikėjimas savo jėgomis</i></p>	<p>kitos kėdės atkaltės, nuo kėdės kojos apačios iki kitos kėdės apačios ir pasiūlyti vaikams įveikti kliūtį nenuvertus kėdžių. Pasiūlyti vaikams labirintą, kurį pereiti galima tik peršokant, perlipant jas. Paprašyti vaikų papasakoti, kaip jiems sekėsi saugiai judėti, kaip jie stengėsi neužkliudyti siūlų. Žiemą lipdyti sniego senius, statyti sniego pilis.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Organizuoti siužetines ar iš ritminių judesių sudarytas rytines mankštas grupėje, salėje ar lauke, jei leidžia oro sąlygos.</li> <li>Pasiūlykite patiems vaikams sugalvoti rytinės mankštos siužetus ir judesius.</li> <li>■ Organizuoti sportinius žaidimus su kamuoliu, kėgliais, lauko raketėmis, pavyzdžiui mušti krepšinio kamuolį į žemę, mušti kamuolį į vartus.</li> <li>■ Paprašyti vaikų padėti nubraižyti klases ir jas žaisti sugalvojant įvairias taisykles, pavyzdžiui, šokinėti abiem kojomis, viena koja. Siūlyti šokinėti gumyte, šokdyne vienam ar dviese.</li> <li>■ Pažymėtais takais siūlyti važinėti triračiais, dviračiais, paspirtukus, žiemą traukti roges, čiuožti nuo kalniuko.</li> </ul>
<p><i>Tikslėja rankos ir akies judesiai, stiprėja smulkieji raumenys: ridena,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Siūlyti atsisėdus ridenti ir gaudyti ridenamą kamuolį; mesti, spirti minkštą nedidelį kamuoliuką lauko aikštelėje.</li> <li>■ Siūlyti žaidimus su žaislais ir daiktais, kuriuos vaikai</li> </ul>	<p><i>Išlavėję rankos ir akies judesiai, riešas, vikrus rankos</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Sudaryti sąlygas vaikams lavinti smulkiuosius raumenys grupėje įrengus judėjimo kampelį, kuriame esančios priemonės leistų vaikams pasitempti, laikytis, lipti virve.</li> <li>■ Siūlyti vaikams pažaisti pirštų žaidimus, pavyzdžiui,</li> </ul>

<p><i>meta, spiria kamuolį, kerpa išilgai, veria, piešia atsitiktines linijas, taškuoja, konstruoja išdidesnių detalių.</i></p>	<p>gali stumti, traukti, nešiotis iš vienos vietos į kitą.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Siūlyti žaisti žaidimus siekiant pakabinto daikto pasistiebian, iškeliant rankes, pavyzdžiui pakabintus kamuoliukus, plunksnas ir kt. žaisti nesudėtingus pirštų žaidimus, pavyzdžiui, Virė virė košę ir kt.</li> <li>■ Siūlyti žaidimus veiksams su daiktais atlikti: sudėti/išimti žaislus iš dėžės, žaisti su LEGO kaladėlėmis, statyti bokštelius, konstruoti, dėlioti dėliones ir kt.</li> <li>■ Verti, kirpti, plėšyti, piešti, lipdyti, glamžyti, pavyzdžiui, senų žurnalų ar popieriaus lapus, daryti iš jų gumulėlius ir pildyti dėžę ir kt.</li> <li>■ Kartu su vaikais vartyti knygeles, paveikslėlius, žurnalus, enciklopedijas.</li> <li>■ Pasiūlyti ieškoti paveikslėlių, piešti IP kompiuterio pagalba (pirštelio pagalba spausti kompiuterio ekraną ant simbolių, didinti-mažinti paveikslėlius, vesti piršteliu per ekraną ir kt.).</li> </ul>	<p><i>piršteliai: sūpuojasi ant kartelės laikydamasis pirštais, gauda, meta į sieną ir stipriai spiria kamuolį. Užsisėga sagas, veria mažus daiktus, tvirčiau laiko pieštuką, kerpa žirklemis pas įvairiomis kryptimis, tikslingai piešia įvairias linijas, dėlioja smulkių detalių dėliones, konstruoja.</i></p>	<p>mažylis, smaližius....., arba bandyti vaizduoti įvairius gyvūnus, kaip paukštį, šunį ir kt., kartu su vaikais kurti pieštukines pasakas, istorijas, kurias vaikai pasakoja po vieną arba poroje.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Pateikti vaikams idėjų, minčių, kaip ir kam galima panaudoti paprastą popieriaus lapą: ant jo galima piešti, jį galima lankstyti, susukti, glamžyti, sušlapinti, išgauti garsus, pavyzdžiui, paėmus popieriaus lapą ir jį iš abiejų pusių laikant rankose sulenkus ir staigiai ištiesus išgaunamas skardus garsas, popieriaus lapą ištiesus ant žemės galima tyrinėti kojomis, pavyzdžiui eiti per lygų, suglamžytą, šlapią popierių ir aptarti savo potyrius.</li> <li>■ Pasiūlyti vaikams žaidimus su dėlionėmis, konstruktoriais, paskatinti vaikus patiems siūlyti kurti dėliones klijuojant, kerpant, piešiant, panaudojant trafaretus.</li> <li>■ Kartu su vaikais aptarti, ką ir kaip galima pasigaminti iš virvelės, siūlo ir įvairių smulkių karoliukų, konstruktorių detalių ar sėklų, lapų ir kt. priemonių. Siūlyti vaikams šias idėjas įgyvendinti veriant, klijuojant, vyniojant ir kt.. Siūlyti vynioti siūlų kamuolius nuo storesnio siūlo iki plonesnė, kurkite erdvines formas iš siūlų, pavyzdžiui pasidaryti labirintą, rišti siūlus nuo įvairių baldų ir jais keliauti.</li> <li>■ Siūlyti vaikams žaidimus su įvairiais smulkiais daiktais ir biriomis medžiagomis, pavyzdžiui, vaikai gali rūšiuoti</li> </ul>
---	---	---	--



			<p>kaštonus, pupeles, žirnius ir kt. Pasiūlyti vaikams rasti smulkius daiktus, pavyzdžiui sagą induose, kurie pripilti sėklų, kaštonų, siūlų kamuoliukų ar kt. daiktų.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Sudaryti vaikams sąlygas piešti, kirpti, klijuoti, lipdyti panaudojant įvairias priemones ir medžiagas, pavyzdžiui, panaudojant kartoną, celofaną, plastiką ir kt.</li> </ul>
<b>Kasdienio gyvenimo įgūdžiai ir sveiko gyvenimo pradmenys</b>			
<p><i>Savarankiškai valgo, geria, pradeda naudotis stalo įrankiais, pasako ko nori, ko nenori. Pats eina į tualetą. Suaugusiojo padedamas susitvarko po tualetu, prausiasi, nusišluosto veiduką, rankeles. Pradeda tvarkyti žaislus, atrasti, kas Yra sveikas</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Kasdienės veiklos metu, palaikomas vaiko noras ir bandymai savarankiškai rengtis, autis, valgyti, pavyzdžiui, valgio metu vaiką drąsinti valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais, pavyzdžiui, šaunuolis, dar kartelį, tau jau neblogai pavyksta; laikantis asmens higienos ir miego/poilsio laikotarpiams, pavyzdžiui, tu nepamiršai nusiplauti ir nusišluostyti rankelių, puiku...Informuokite tėvus apie šių įgūdžių ugdymąsi ir pasiekimus.</li> <li>■ Pratinti vaikus prie tam tikrų nuolat vykstančių kasdinių veiklų, pavyzdžiui, nujausti, numatyti būsimus įvykius ar veiksmus/veiklas, panaudodami tam tikrą garsinį signalą, kuris vaikams leistų suprasti, jog veikla, kuria jie dabar užsiėmę turėtų eiti į pabaigą ir kokia veikla vyks toliau: reikia tvarkytis žaislus, nes jau artėja pasakos laikas arba, pasivaikščiojimo laikas</li> </ul>	<p><i>Tvarkingai valgo, naudojasi stalo įrankiais, savarankiškai apsirengia, segasi, bando užsirišti batus. Laikosi elementarios higienos, tvarko žaislus, savo daiktus.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Kasdienės veiklos metu padėti vaikams stiprinti esamus savitarnos ir asmens higienos įgūdžius modeliuodami ir drąsindami juos savarankiškai rengtis, segtis sagas, užtrauktuką, rištis raištelius, pavyzdžiui, skatinkite vaikus tai daryti žaidybinės veiklos metu, pavyzdžiui reikia surišti gumelę, nes žais su gumytė, reikia užsirišti raištį ant riešo, nes tai komandos ženklas, susegti palapinę, užsegti kuprinės segtukus ir pan. Siūlyti vaidmeninius žaidimus, kaip „Namai“, „Garažas“, Parduotuvė ir kt.; Drąsinti vaikus, pavyzdžiui, šaunuolis, padedi draugui užsisegti..., užrišti šaliką, užsegti sagas, šaunuolis, pats bandai, bet gal tau padėti...</li> <li>■ Savo ir kitų vaikų pavyzdžiu skatinti/stiprinti savarankiškumą laikantis asmens higienos: prižiūrėti dantis ir valytis savo šepetėliu, plautis rankas, susišukuoti, išsipūsti nosį naudojantis servetėle, pavyzdžiui, nepamiršai nusiplauti</li> </ul>

<p><i>maistas, ir kokia poilsio nauda.</i></p>	<p>ir reikia eiti rengtis paltuką, rištis šaliką, autis batus...</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Aplinkoje esančius daiktus laikyti tam tikrose įprastose/žinomose vaikams vietose, kad vaikai galėtų juos rasti, kai jiems jų reikia: žaislai – dėžėse, stalčiuose arba suskirstyti pagal žaidimo erdves (ramybės erdvė, vaidmeninių žaidimų, stalo žaidimų ir t.t. vaikai žino, kur galima rasti jiems reikalingus daiktus. Tai skatina vaiko savarankiškumą, vaikas tampa žingsnis po žingsnį savarankiškesnis ir Nepriklausomas nuo suaugusiųjų/aplinkinių Ugdosi autonomiškumą ir nepriklausomybę.</li> <li>■ Prasminga vaikams, parodyti, kur galima rasti puoduką, pasiimti kėdę, rasti popierių, pieštukus, sudėti žaislus, kur laikomi lauko drabužiai ir kt.</li> <li>■ Sudaryti vaikams progų patiems susitvarkyti: nusiplauti teptuką, įsipilti vandens, sušluoti šiukšles.</li> <li>■ Siūlyti vaikams rinktis sveiką maistą parodant jiems jo naudą, pavyzdžiui, ar žinai, jog pienas padeda augti, turėti stiprias kojeles, rankeles, turėti sveikus dantis...; daržovės ir vaisiai padeda būti sveikiems ir galinčiais daug žaisti, bėgioti, laiptoti...</li> <li>■ Pasiūlyti vaikams pasirinkimą iš dviejų galimybių, „Ką norėtum, obuolį ar mandariną? Kokią Pasaką</li> </ul>	<p>rankelių, puiku, žinai, kur guli servetėlės ir pan. Parūpinti būtiniausias asmens higienos priemonės, aptarti su vaikais, kur vaikas gali rasti savo dantų šepetėlį, šukas, kur paprastai padėtas muilas, servetėlės.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Palaikyti ir drąsinti vaikų kultūringo maitinimosi įpročius: savarankiškai naudotis stalo įrankiais, servetėle, pavyzdžiui valgyti kartu su vaikais ir rodykite pavyzdį vaikams.</li> <li>■ Skatinti vaikus rinktis sveiką maistą, pavyzdžiui, diskutuoti, aptarti su vaikais iš kur atkeliauja maistas, kaip jis ruošiamas, kaip jis verdamas, valgomas skirtingose kultūrose, pavyzdžiui, artimiausių kaimynų – latvių, lenkų, švedų ar kt.</li> <li>■ Kalbėtis su vaikais apie tai, koks maistas yra naudingas jiems patiems ir kitiems, kodėl, pavyzdžiui, žmogaus kaulams, dantims reikalingas kalcis, o jo yra daržovėse, pieno produktuose, todėl jos naudingos vaikų kaulams ir jie tampa stipresne, vikresni; vaisiuose, daržovėse daug vitaminų, jie naudingi dantukams, raumenims... Pasiūlyti vaikams patiems pasiruošti sveiką maistą pagal nesudėtingus receptus, skatinkite juos pačius dalyvauti jį ruošiant, pjaustyti, maišyti, dėlioti į lėkštes ir kt., pavyzdžiui pasigaminkite daržovių salotų, vaisių kokteilį ir kt. Padrąsinti vaikus pasidalinti savo</li> </ul>
--	--	--

	<p>rinktumėtės...?; kuria ranka imsi, sveikinsiesi? Tai ugdo vaikų gebėjimą pasirinkti ir savarankiškai priimti sprendimą.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Savo ir kitų vaikų pavyzdžiu, bei paveikslėlių, pokalbių pagalba ugdyti supratimą, kaip galima pailsėti ir atgauti jėgas po aktyvios veiklos – pagulėti, pamiegoti, pasirinkti ramią veiklą ir kt.</li> </ul>		<p>šeimų receptais, ruošti receptų knygas, kulinarines diskusijas kartu su šeimomis.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Kartu su vaikais planuoti aktyvios veiklos ir poilsio laiką. Pasiūlyti vaikams tam tikrų poilsio minutėlių būdų, pavyzdžiui, atsisėsti ramiai, užmerktomis akimis ir apmąstyti savo dienele, ką jie nuveikė; pasiūlyti relaksacijos strategijų, kaip, paprašyti vaikų sukaupti dėmesį ir įsiklausyti į savo kvėpavimą ir pasiklausyti trumpą ramios muzikos intarpą; Skatinti vaikus išsakyti savo mintis apie tai, ką jie jautėsi. Vaikams, kuriems reikalingas didesnis poilsis tarp aktyvių veiklų pasirūpinti vieta, kur vaikai gali pabūti ramiai, netrukdomi kitų vaikų.</li> </ul>
--	---	--	---

## 4.2. PASAULIO PAŽINIMAS



### Tikslai

#### *Siekti, kad vaikai:*

- Noriai tyrinėtų ir pažintų save bei aplinkinį pasaulį visais pojūčiais.
- Domėtųsi ir gebėtų paaiškinti socialinius, gamtos reiškinius, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus.
- Išbandytų įvairius pasaulio pažinimo būdus: keltų klausimus, tyrinėtų, suprastų, tartųsi sprendžiant problemas.
- Ugdytųsi gamtą tausojančio elgesio pradmenis.
- Suvoktų ir perprastų STEAM veiklų būtinumą kasdienėje veikloje;

### Ugdymo strategijos

Iš vaiko pozicijų - nukreipta į vaiko poreikius ir interesus.

Tyrinėjimas žaidžiant.

Suplanuotas ir spontaniškas tyrinėjimas, skatinantis naujus tyrinėjimus

Eksperimentų ir priemonių paprastumas ir prieinamumas vaikui

Orientuotas į vaiko galias ir patirtį.

Saugus pačiam vaikui ar aplinkiniams.

Teikiantis vaikui pažinimo džiaugsmą.

### Turinio apimtys:

**Gyvosios ir negyvosios gamtos objektai:** artimiausia gamtinė aplinka (gyvūnai, augmenija), gamtos reiškiniai ir išteklių (vanduo, oras, akmenys); žmogaus poveikis aplinkos išsaugojimui; pagarba gyvybei ir aplinkai; laikas ir erdvė; gyvybės ciklas; žmonės, jų panašumai ir skirtybės (išvaizda, amžius, gebėjimai, pomėgiai, veikla, gyvenama vieta);

**Tyrinėjimai ir technologijos:** domėjimasis aplinkos daiktais ir reiškiniais aktyviai tyrinėjant (iš ko jie sudaryti, kaip jie veikia, pasireiškia); informacijos paieška ir planavimas; paprasčiausių technologijų ir priemonių panaudojimas; klausimų kėlimas, problemų sprendimas ir apibendrinimas.

## Turinys:

Gyvosios ir negyvosios gamtos objektai			
2-3 metai		3-6 metai	
Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
<p><i>Stebi ir noriai žaidžia su daiktais, natūraliomis medžiagomis. Atpažįsta ir pavadina keletą ar daugiau augalų, gyvūnų, daiktų, skiria tam tikrus gamtos reiškinius.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Drąsinti vaikus žaisti su natūraliomis medžiagomis, kaip smėliu, vandeniu, akmenėliais, lapais, kaštonais, pavyzdžiui, statyti smėlio pilis, kasti tunelis, kepti „bandeles“, plukdyti laivelius, „virti“ košę ir kt. lauko aikštelėje; grupėje specialiai įrengtose vietose pajauti sausą, šlapią smėlį, skandinti ir plukdyti daiktus.</li> <li>■ Atkreipti vaikų dėmesį į daiktų ir objektų savybes, kaip spalva, forma, dydis ir tekstūra, pavyzdžiui, žali lapai, maža raudona boružėlė, birus smėlis ir kt.</li> <li>■ Stebėti ir pavadinti artimiausioje aplinkoje augančius augalus (medis, krūmas, gėlė); kalbėti, kokias daržoves ir vaisius valgo, įvardinti skonį, uostyti, nusakyti spalvą, dydį, formą.</li> <li>■ Kartu su vyresnių grupių vaikais organizuoti išvykas į gretimą mišką, pievą, tvenkinį ir stebėti medžius, krūmus, gėles, žolynus, paukštelius, vabalėlius. Rinkti lapus, kankorėžius ir drąsinti vaikus pasidalinti išvykos</li> </ul>	<p><i>Pastebi skirtumus tarp tam tikrų objektų, daiktų ir juos įvardija. Papasakoja, kur gyvena gyvūnai, nusako, kurie yra naminiai. Skiria tam tikras profesijas, darbus. Pradeda suprasti, kad aplinka ir jis pats keičiasi augdamas. Plėtoja laiko, erdvės ir vietos pojūčius.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Žaisti, rūšiuoti, kolekcionuoti akmenėlius, lapus, kriaukleles, sėklas, kankorėžius ir kitas natūralias medžiagas.</li> <li>■ Klausytis ir kalbėtis su vaikais apie natūraliai kylančius ar sukeltus aplinkos garsus, pavyzdžiui, vėjo, lietaus, miško, paukščių, gyvūnų, automobilių, statybų ir kt.</li> <li>■ Aiškinantis garsų kilmės priežastis skatinti vaikus saugoti aplinką ir gamtos resursus, pavyzdžiui, rūšiuoti šiukšles, taupyti energiją, vandenį (išjungti šviesą, neleisti vandens), popierinius ar plastikinius indelius panaudoti antrą kartą (išvykose) arba meniniams sumanymams.</li> <li>■ Apsilankyti gretimame ūkyje ar fermoje, pavyzdžiui, pieno ūkyje ir sužinokite, iš kur atkeliauja pienas ant mūsų stalo; gyvulių, paukščių ir kt. ūkius.</li> <li>■ Skatinti dalintis savo patirtimi, pavyzdžiui, kas kokius namie turi augintinius, kaip jais rūpinasi, kuo jie ypatingi ir kt.</li> </ul>

	<p>įspūdžiais.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Skatinti vaikus stebėti ir pavadinti gyvūnus pasivaikščiojimo metu, išvykose, vartydami knygeles, paveikslėlius, ieškodami paveikslėlių planšetėje ir kt.</li> <li>■ Kalbėtis su vaikais apie tai, kokius žmones sutinkate darželyje, eidami pasivaikščioti, išvykose ir ką jie veikia, pavyzdžiui, vairuotojas vairuoja troleibusą, vyras šluoja, moteris sodina gėles, žmonės laukia autobuso ir kt.</li> <li>■ Kalbinti vaikus kasdienės rutininės veiklos metu įvardijant, ką ir kada jie veikia dienos bėgyje, pavyzdžiui, ryte – pasisveikinti, priminti, kad tuoj eisite pusryčiauti; po pasivaikščiojimo – eina plauti rankelių, pietausime ir kt.</li> <li>■ Švęsti vaikų gimtadienius, tradicines šventes, kurkite grupės ritualus, pa vyzdžiui, pasitikite kiekvieną vaiką ryte pasisveikindami ir pakviesdami žaisti į grupę ir kt.</li> </ul>	<p><i>Žino, kad reikia globoti augintinius.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Pasivaikščiojimo metu stebėti darželio kieme augančius medžius, gėles, pievą ir jos gyventojus ir kartu aptarti stebėtus potyrius, pavyzdžiui, ką darė sraigė, kaip ji atrodo, ėjo ir pan. Žaisti stalo žaidimus ir rūšiuoti pagal tam tikrą požymį (skraido-neskraido).</li> <li>■ Sekti vaikams pasakas, skatinkite žiūrinėti paveikslėlius, vaizdo filmukus, kuriuose vaizduojami įvairūs gyvūnai. Drąsinti vaidinti, apsimesti įvairiais gyvūnais, imituojant jų elgseną ar išvaizdą.</li> <li>■ Dalintis įspūdžiais, kuriuos vaikai patyrė kartu su šeima per savaitgalį, pavyzdžiui, išvykos (apsilankymas prie prūdo, gulbių maitinimas, zoologijos sode ir kt.), pasivaikščiojimais, pramogos, renginiai ir kt.</li> <li>■ Apsilankyti parduotuvėje, pašte, stebėti gatve važiuojančius automobilius ir kalbėkitės apie profesijas, pasikviesti į svečius tėvelius, kad papasakotų apie savo profesijas.</li> <li>■ Drąsinti domėtis žemėlapiais ir jais naudotis pasivaikščiojimo metu, grupėje, pavyzdžiui, pažymėkite atskiras žaidimo erdves specialiais simboliais. Tyrinėkite gaublį, Lietuvos žemėlapi, gaminkite grupės, kelio iš/į darželį žemėlapius, pavyzdžiui, aptarkite kelią į namus, kokius objektus vaikai sutinka kelyje (medžiai, namai, keliai</li> </ul>
--	--	---	--

			ir kt.) ir perkelti juos į vaikų žemėlapius. <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Švęsti tradicines ir netradicines šventes, kurkite grupės tradicijas, pavyzdžiui, kvieskite tėvelius į tradicinę žaidimo dieną, kurioje žaidžia kartu tėveliai ir vaikai grupėje ir pan.</li> </ul>
<b>Tyrinėjimai ir technologijos</b>			
<p><i>Įvairiais būdais tyrinėja aplinkos daiktus (stebi, džiaugiasi, išardo, sudeda, ima ir meta, išpila...).</i></p> <p><i>Eksperimentuoja su įvairiomis medžiagomis, reiškiniiais (smėliu, vandeniui, maistu, šviesa).</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Padėti vaikams suprasti skirtingų daiktų paskirtį ir, kaip jais naudotis. Siūlyti vaikams žaisti ir veikti su įvairiais žaislais, daiktais, esančias jų aplinkoje ir juos tyrinėti, pavyzdžiui su nesudėtingais namų apyvokos daiktais, kaip puodai, samteliai, šluota, sieteliai ir kt.</li> <li>■ Padėti vaikams suprasti priežasties ir pasekmės ryšius, pavyzdžiui, kas atsitiks jei ant smėlio užpilsime vandens, jei paliksime ledukus kambaryje, jei įmesime į vandenį druskos, cukraus, akmenį, popierių, jei pūsime į plunksną ir kt.</li> <li>■ Pasiūlyti vaikams patyrinėti savo šešėlį saulėtą dieną lauke, prie šviesos grupėje, pavyzdžiui, kodėl šešėlis nepabėga, ar visi daiktai turi šešėlius ir kt.</li> <li>■ Skatinti vaikus tyrinėti daiktus ir medžiagas, per padidinamąjį stiklą, su magnetu.</li> <li>■ Sudaryti galimybę vaikams pažinti aplinkos garsų įvairovę, pavyzdžiui žaiskite žaidimus, kurių metu reikia atspėti, kas atsitiko, kai pabeldžiate į duris, suplojate</li> </ul>	<p><i>Tyrinėdamas daiktus ir reiškinius pasinaudoja turima patirtimi. Eksperimentuoja laikydamasis tam tikros tvarkos, atlieka veiksmus atsargiai. Domisi, kelia klausimus ir ieško atsakymų jam prieinamuose įvairiuose šaltiniuose. Rūšiuoja, grupuoja daiktus pagal tam</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Eksperimentuoti su įvairiomis medžiagomis, aiškindamiesi gamtos reiškinius, pavyzdžiui, stebėkite, kaip rieda kamuoliukas statmena lenta, keiskite jos kampą ir kelkite klausimą, kas atsitiks (traukos dėsnis); išbandykite magnetą, vandens, šviesos poveikį augmenijai, žmogui, santykį su objektais, daiktais.</li> <li>■ Eksperimentuoti su medžiagų savybės, pavyzdžiui, medžiagos, kurios laidžios – nelaidžios vandeniui, šviesai.</li> <li>■ Drąsinti tyrinėti šešėlius, kaip keičiasi jų ilgis, forma per dieną, spėkite, kas atsitiks su šešėlius einant ir kt.</li> <li>■ Kviesti ir drąsinti vaikus dalyvauti savo pačių sumanytuose eksperimentuose, projektuose, kurie skatintų jų smalsumą, teiktų tyrinėjimo džiaugsmą ir padėtų jiems atrasti atsakymus į jiems rūpimus klausimus apie daiktus ir reiškinius.</li> <li>■ Parūpinti įvairių tyrinėjimo priemonių, knygų, enciklopedijų, domėtis vaikų projektais, tyrinėjimais, veikla.</li> <li>■ Įsijungti į vaikų veiklą pasiūlant jiems savo paramą,</li> </ul>

	<p>rankomis, pateškianti ranka vandenį ir kt.; Klausykites garsus pasivaikščiojimo metu, pavyzdžiui, praskrido lėktuvas, sučiulbėjo paukštis ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Sudaryti vaikams progų suprasti aplinkos kaitos procesus: švęskite vaikų gimtadienius ir kalbėkitės, kaip jie pasikeitė (paaugo, moka...).</li> <li>■ Kartu su vaikais sodinkite sėklas, gėlės, prižiūrėkite, stebėkite, kaip jos auga, keičiasi.</li> <li>■ Pasiūlyti vaikams pasirinkti ir rūpintis žaisliniu augintiniu ir mokyti būti atsakingais.</li> <li>■ Eksperimentuoti su skoniais: kas atsitiks jei ant batono užtepsime šokolado kremo, sviesto ir kito skonio maisto produkto.</li> <li>■ Kelti probleminius klausimus vaikams, pavyzdžiui, kaip vyksta ir kodėl, pavyzdžiui, kas suka vėjo malūnėlį, kodėl kieme ištirpo sniegas...</li> <li>■ Atkreipti vaikų dėmesį į tai, kaip keičiasi orai per dieną.</li> <li>■ Skatinti vaikus tyrinėti gamtos ir aplinkos daiktus pasinaudojant paprastomis priemonėmis, pavyzdžiui, parūpinkite padidinamais stiklai, plastmasiniais indeliais.</li> </ul>	<p><i>tikras savybes.</i></p>	<p>pavyzdžiui, nufotografuoti, nufilmuoti, perkelti į kompiuterį ir kt. Palaikyti vaikų norą patiems pasinaudoti informacinėmis technologijomis (parodyti, kaip galima perkelti duomenis ir fotoaparato ir kt.).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Skatinti vaikus dalintis savo atliktais tyrinėjimo projektais ir planuoti naujas veiklas kartu su kitais vaikais ar tėveliais.</li> <li>■ Drąsinti vaikus panaudoti įvairius šaltinius informacijai rasti, pavyzdžiui, „Pasižiūrėkime į knygą ar kompiuterį, gal ten sužinotume daugiau“, „Aš girdėjau, kad Tomas kažką apie tai kalbėjo, gal jo paklausti?“, „Kur mes girdėjome/matėme apie tai?“ ir pan.</li> <li>■ Stebėti ir rūšiuoti kieme augančias gėles, augalus pagal spalvą, formą, dydį, naudą (valgomas, sudaro šešėlį) ir kt.</li> <li>■ Drąsinti vaikus kelti klausimus apie tai, kokios aplinkoje vyrauja spalvos, formos, dydžiai, pavyzdžiui, ar galime padalinti obuolį taip, kad kiekvienas gautume po vienodą dalį, kaip tai padaryti?</li> <li>■ Skatinti vaikus dalintis patirtimi su kitais vaikais, suaugusiais, esančiais grupėje ir tėvais, paklausdami jų ar jie norėtų parodyti ką jie padarė.</li> </ul>



### 4.3. KALBA IR KOMUNIKAVIMAS



#### *Tikslai*

#### *Siekti, kad vaikai:*

- Ugdytūsi norą bendrauti ir kurti palankius santykius su bendraamžiais ir suaugusiais.
- Turėtų galimybes klausyti įvairių aplinkos garsų, sakytinių pasakojimų, skaitomų grožinės bei pažintinės literatūros kūrinių ir ugdytūsi taisyklingą kalbą bei pajautū jos grožį.
- Domėtūsi knyga, ugdytūsi poreikį skaityti ir pamiltū knygą. Ugdyti (-s) sakytinę kalbą kaip saviraiškos, bendravimo ir pažinimo priemonę, sudarant prielaidas ugdytis rašytinę kalbą.
- Drąsiai reikštū save meninės raiškos priemonėmis, kaip savitu komunikacijos būdu.

#### *Ugdymo strategijos*

**Aktyvus vaiko klausymasis:** demonstruoti veido mimika, kūno kalba, žodžiais susidomėjimą vaiko pasakojimu.

**Atkartojimas** vaiko išsakytų paskutinių minčių trumpa taisyklinga, vaikui suprantama kalba, sudarant galimybę pačiam vaikui geriau perprasti tai, ką jis norėjo pasakyti, mokytis taisyklingos kalbos.

**Žaidimai, veiklos, projektai,** kurių metu vaikai aktyviai bendrauja, tariasi, dalinasi mintimis, idėjomis su bendraamžiais ir suaugusiais.

**Neverbalinės kalbos technologijos:** kūno kalba, veido mimika, rašytiniai ženklai, simboliai.

#### *Turinio apimtys:*

**Klausymasis ir kalbėjimas:** Klausymasis ir supratimas (prašymų, nurodymų vykdymas); pasakojimas, išreikšiant mintis savais žodžiais; natūralus bendravimas; dialogas su kitais; neverbalinė kalba (judesiais, veido mimika); įvairūs aplinkos garsai;

**Skaitymo ir rašymo pradmenys:** knygelių „skaitymas“ ir jų gamyba; ženklai, simboliai aplinkoje; raidės ir žodžiai; dramatinė ir vaidmeniniai žaidimai; žodžių žaidimai;

## Turinys

KLAUSYMASIS IR KALBĖJIMAS			
	2-3 metai		3-6 metai
Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
<p><i>Klausosi ir vykdo kelis prašymus paeiliui.</i></p> <p><i>Kalba 2-4 žodžių sakiniiais, papildo kalbą judesiu</i></p> <p><i>Reaguoja į pasakojimą judesiais, šūksniais, klausimais.</i></p> <p><i>Daug klausinėja „Kas“, „Ką daro“, „Kas čia?“</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Prašyti vaikų pagalbos, pavyzdžiui, paduoti, paimti, atnešti ir kt.; junkite juos į bendrą veiklą supažindinami su žaidimo taisyklėmis ir stebėkite, kaip vaikai jas suprato.</li> <li>■ Skatinti vaikus pasakoti, kalbėti, dalintis savo patirtimi su kitais ir suaugusiais, idėmiai jų išklauskite pavyzdžiui, žaidimo metu pasiteiraukite ką jie žaidžia, kaip sekasi; palaikykite ritualinius pokalbius, pavyzdžiui, ryte/vakare, vaikams atėjus/išeinant į darželį, pakalbinkite juos, nusišypsokite, pakartokite jų paskutinius žodžius.</li> <li>■ Kalbėtis su vaikais apie jų šeimas: koks vaiko vardas, ką jis mėgsta, kiek metų, kokie šeimos narių vardai, ką jie mėgsta veikti ir kt. Klabėdamiesi rodykite dėmesį, perklauskite, sudarykite vaikams progą išmokti naujų žodžių ir taisyklingų, laikantis gramatinių taisyklių, sakinių konstrukcijų, pavyzdžiui, „Tavo tėčiui patinka gaudyti žuvis, tai jis mėgsta žvejoti, puiku.“; „Mažiausias šuniukas buvo alkanas?“.</li> <li>■ Kalbėti vaikams kai jie ar suaugęs, ką nors daro ar</li> </ul>	<p><i>Klausosi ir supranta pokalbio temą.</i></p> <p><i>Atkartoja pasakos, pasakojimo turinį, įvykius. Supranta pajukavimus, juokauja.</i></p> <p><i>Kalba taisyklingai, išsako savo norus, pageidavimus.</i></p> <p><i>Laikosi tam tikrų bendravimo taisyklių (įsiterpia, kai kitas baigia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Bendravimo su vaikais metu demonstruoti empatiškumą, įsijausti į vaiko pasakojimą, pokalbio temą rodydami tai veido mimika, kūno judesiais, pavyzdžiui, papurtykite galva, jei nesutinkate, nusišypsokite, jei jums smagu girdėti ir pan.</li> <li>■ Sekti pasakas, pasakojimus ir juos kartu su vaikais atpasakokite, kurkite savo pasakojimus su kita pradžia, pabaiga, pavyzdžiui, „Buvo žirnis ir pupelė“, įvairiais būdais, pavyzdžiui, pasaka atgal, pasaka su judesiais, sekite ją garsiai ir tyliai, vaidinkite ir kt.</li> <li>■ Savo asmeniniu pavyzdžiu padėti vaikams mokytis bendravimo kultūros, išklaudyti, priminti, kad išklausote, po to kalbate (pasinaudokite susitartais ženklais ar garsu – jei nesiklauso skamba varpelis).</li> <li>■ Sudaryti vaikams galimybę klausytis įvairių garų, natūraliai kylančių ir dirbtinai sukeltų, bandyti spėti jų prigimtį ir pamėgdžioti, pavyzdžiui, įrašai kita kalba, gimtąja kalba, paukščių garsų ir kt.</li> <li>■ Žaisti žaidimus, kurių metu vaikams reikia ne kalbėti, o</li> </ul>

	<p>darys nusakydami veiksmus, pavyzdžiui, „Einu ir padėsiu jums nunešti žaisliukus į vietą“, „Mes jau ruošiamės į lauką, o kaip tu Tomai, jau pasiėmei kastuvėlį“ ir kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Skaityti eiliuotas pasakas ir kartu su vaikais mokykitės trumpų dvieilių ar ketureilių su judesiais, pavyzdžiui, „Tupi žvirblis kamine...“, „Dvi varlytės lankoje“ ir kt.</li> <li>■ Sekti pasakas, keisdami balso intonaciją, pasakos nuotaiką palydėdami kūno judesiais, veido mimika perteikiant pasakos nuotaiką, herojus. Pateikti vaikams keletą klausimų, paskatinkite vaikus atsakyti, pavyzdžiui, „Kas ten toks piktas buvo“ (keisti balsą, norėdami parodyti balsu apie kokį personažą klausiate).</li> <li>■ Skatinti vaikus išreikšti savo įspūdžius apie girdėtas, pavyzdžiui, „Du kačiukai žaidė, palindo po lovyte...“ tegul vaikai apsimeta, kaip lenda po lovyte ir kt.</li> <li>■ Plėsti vaikų žodyną drąsindami klausinėti įvairios veiklos metu ir atsakyti į jų klausimus, pavyzdžiui, „Taip tu paėmei du obuolius, suskaičiuokime“.</li> </ul>	<p><i>kalbėti).</i>  <i>Susikalba be žodžių (judesiu veido mimika).</i>  <i>Nupasakoja, ką sugalvojo ar padarė.</i></p>	<p>bendrauti veiksmiais, kūno judesiais, veido mimika, pavyzdžiui, žaidimas – skulptūros (vaikai turi parodyti gyvūną, profesiją ar kt.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Žaisti ratelius, liaudies žaidimus, kurių metu vaikai mokosi ar iš atminties atkartoja žaidimo, dainos ar eiliuotą tekstą, pavyzdžiui, žaidimas „Žvirblis čiulbuonėlis“ ir kt.</li> <li>■ Drąsinti vaikus sekti pasakas, istorijas vieni kitiems, pavyzdžiui, „Arnai, tu pasakojai Tomui, labai buvo linksma, gal kas žino linksmų istorijų?“ O gal mes galim suvaidinti?</li> <li>■ Kurti dekoracijas, pieškite iliustracijas girdėtoms pasakoms, istorijoms, vaidinimams, komiksams; kartu fantazuokite ir pasakokite.</li> <li>■ Siūlyti atlikti veiklas poroje, grupelėje, kurių metu vaikai diskutuoja, tariasi, išsako savo nuomonę, argumentus, pavyzdžiui, paprašyti poroje papasakoti ką labiausiai mėgsta veikti; imti interviu iš draugo, tėčio ir kt.</li> <li>■ Žaisti žaidimus su žodžiais, pavyzdžiui, koks garsas žodžio pradžioje, gale, rasti panašiai skambančius žodžius, pavyzdžiui, tėtis – rėtis ir kt.</li> <li>■ Skatinti vaikus dalintis įspūdžiais, pavyzdžiui, pasakoti apie tai, ką matė, patyrė išvykos metus, būdami savaitgalį su šeima, lankydamiesi muziejuose, pramogaudami ir kt. Drąsinti vaikus išsakyti savo nuomonę.</li> </ul>
--	--	---	---

## SKAITYMO IR RAŠYMO PRADMENYS

<p><i>Domisi knygelėmis, jas varto, žiūrinėja, įvardija ką mato (veikėjus, veiksmą, pažįstamą raidę).</i></p> <p><i>„Rašinėja“, paišo įvairias linijas</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Įkurti knygų kampelį, kuriame vaikai galėtų laisvai (kilimas, pagalvėlės, stalelis) vartyti, žiūrėti spausdintų knygelių, ar elektorinių planšetėje, paveikslėlius; skaitykite, sekite vaikams pasakas, trumpas istorijas, kurti trumpas inscenizacijas, žaiskite su pasakų personažais vaidindami ant flanelinės lentos, pieštukinėmis lėlėmis ir kt.</li> <li>■ Pradėdant skaityti sudominti vaikus, apžiūrėti paveikslėlius, parodyti vieta pirštu, nuo kur pradėdama skaityti (žodį ir pirmą jo raidę), tokiu būdu vaikai susipažįsta su ženklais, kurie reiškia žodžius knygelėje.</li> <li>■ Skaitant kviešti vaikus „paskaityti“ knygelę kartu. Vaikams labai patinka apsimesti, kad skaito, padrąsinti vaikų susidomėjimą žodžiu, žvilgsniu, paklausti apie ką pasaka, pavyzdžiui, „Puiku, skaitai knygelę, apie ką ji?“.</li> <li>■ Drąsinti vaikus „rašinėti“, paišinėti. Paklausti, ką jis piešia, rašo ir pasidžiaugti vaiko veikla.</li> </ul>	<p><i>Domisi rašytiniais tekstais, ženklais ir simboliais.</i></p> <p><i>Supranta, kad žodžiai slypi po raidžių ženklais.</i></p> <p><i>Pažįsta keletą ar daugiau raidžių, „perskaito“ savo vardą.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Papildyti bibliotekėlę knygelėmis, žurnalais, enciklopedijomis su skirtingais tekstais, šriftais, kuriuos vaikai gali tyrinėti ir ieškoti jau pažįstamų raidžių, ženklų ir lyginti su nepažįstamais, pavyzdžiui, tekstai kita kalba, žurnalai, reklaminiai lapeliai ir kt.</li> <li>■ Skatinti vaikus „skaityti“ žaidimų ar kitos veiklos metu, pavyzdžiui, žaisdami kavinę vaikai apsimeta, kad skaito meniu, kiek kainuoja, žaidžiant polikliniką, rašomas receptas ir pan.</li> <li>■ Pagal galimybę apsilankyti bibliotekoje, knygyne ir dalintis patirtais išpūdžiais.</li> <li>■ kalbėti apie tai, kaip atsiranda knygos, kokios gali būti knygos, kaip rašomas tekstas (iš kairės į dešinę), kas jas sudaro (viršelis, iliustracijos, rašytojo vardas), pasikviesti pagal galimybę rašytoją ar poetą.</li> <li>■ Kurti istorijų, pasakų knygeles; gamintis receptų, užrašų ir knygeles; plakatus, pavyzdžiui, didžiąją grupės knygą, išvykų, ekskursijų, palinkėjimų užrašus, plakatą apie saugų eismą ir kt.</li> <li>■ Pasivaikščiojimo metu stebėti pakelyje pasitaikiusius ženklus, simbolius, užrašus ir juos aiškintis, pavyzdžiui, užrašas ant mokyklos, reklaminis skelbimas, kelio ženklas ir</li> </ul>
--	--	--	---

		<p>kt.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Siūlyti žaisti žodžių loto, raidžių kaladėlėmis, LEGO, rašyti pažįstamas raides; kopijuoti raides, kurti savo ir jas puošti, kirpti, klijuoti, panaudoti kitų žaidimų metu, pavyzdžiui, kai reikia pasižymėti savo darbelį, vietą ar kt.</li> <li>■ Žaisti su žodžiais pirmyn ir atgal, pavyzdžiui, sakyti žodį atvirkščiai, kaip mama – amam ir kt., tokiu būdu padedant vaikui suprasti skaitymo kryptį.</li> <li>■ Lankstyti kartu su vaikais iš popieriaus raides, kurkite kūno pagalba raides, jų junginius.</li> <li>■ Skatinti „rašyti“ su pieštuku, flomasteriu, tušinuku ant popieriaus, kompiuteryje, pavyzdžiui, laišką, žinutę ir lyginti šriftus parašytus ranka ar kompiuteriu.</li> <li>■ Išsispausdinti kompiuteriu, iškirpti iš senų žurnalų raides, žodžius, simbolius, paveikslėlius ir kurti tekstus ar žinutes.</li> <li>■ Skatinti „rašyti“ raidėmis pasidarytomis iš plastilino, modelino ar sudėliotomis iš kaštonų, gilių, sėklų ir kt.</li> <li>■ Žaisti vaidmeninius žaidimus, kaip parduotuvė ir sudarinėti pirkinių sąrašus ; kavinė – sudarinėti meniu ir pan.</li> </ul>
--	--	---

## 4.4. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS



### Tikslai

#### *Siekti, kad vaikai:*

- Suprastų skaičiaus sąvoką ir susietų skaičių su atitinkamu jo simboliu.
- Lavintų loginį mąstymą skaičiuodami, matuodami, lygindami, grupuodami ir rūšiuodami pagal formą, spalvą, dydį.
- Pratintųsi kasdienėje veikloje naudotis matematine patirtimi: tyrinėtų, pažintų daiktus ir atrastų ryšius tarp jų.
- Plėtotų erdvės ir laiko supratimą: nustatytų objektų padėtį erdvėje, judėjimo kryptį, laiko trukmę nuovoką.

### Ugdymo strategijos

**Palaikyti** natūralų vaiko domėjimąsi skaičiais, norą pažinti daiktų savybes matuojant, lyginant, rūšiuojant ir grupuojant juos.

**Skatinti** eksperimentuoti, tyrinėti daiktus pasitelkus matematinės priemonės, žaislus ir žaidybines veiklas.

**Įvairios** vaiko veiklos metu taikyti matavimą, skaičiavimą, grupavimą, tapatinimą ir lyginimą,

**Skatinti** ieškoti informacijos pasitelkiant įvairius informacinius šaltinius: savo, draugų ar suaugusiųjų patirtį, knygas, kompiuterį ir kt.

**Skatinti** kasdienėje kalboje naudoti formų, dydžių, krypčių, erdvinių padėčių ir laiko įvardijimus;

### Turinio apimtys:

**Skaičiai ir skaičiaus sandara:** skaičiaus vartojimas kiekiui ir eilei nusakyti; skaičiavimas 10 ribose; simboliai, vartojami skaičiams pažymėti;

**Formų, dydžių, erdvės ir laiko matai:** formos aplinkoje ir geometrinės figūros; daiktų dydis, dydžių santykiai; matavimas ir matavimo priemonės; orientavimasis laike ir erdvėje.

## Turinys

SKAIČIUS IR SKAIČIAVIMAS				
2-3 metai		3-6 metai		
Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	
<p><i>Skiria žodžius: mažai (mažai ir daug). Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą.</i></p> <p><i>Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Dražinti vaikus vardinti daug ir mažai, pavyzdžiui, žaisti žaidimą, spėti „daug-mažai“: paslėpti rankoje daugiau ir kelis smulkius daiktus arba sudėti juos į dėžutę ir spėti; žiūrinėti paveikslėlius ir lyginti juose nupieštus daiktus: daug-mažai; didelis-mažas.</li> <li>■ Kasdienės veiklos metu skatinti vaikus atrasti, kiek yra daiktų po du, po vieną, pavyzdžiui, aunantis, rengiantis klausti vaikų, kur jų kojinės, batukai, šalikas ir atnešus vieną, klausti, o kur kita; priminti, kad kojinitės dvi, nes dvi kojytės ir pan.</li> <li>■ Atkreipti vaikų dėmesį, į skaičius kasdieniame jų gyvenime, pavyzdžiui, pasivaikščiojimo metu stebėkite skaičius aplinkoje, kaip numeriai ant namo, skaičiai automobilio numeryje, autobuso numeris; mobilus telefonas.</li> <li>■ Kartu su vaikais dainuoti trumpas ritmines daineles, eiliuotas pasakas, kuriose yra pasikartojantis ar sekantis vienas paskui kitą veiksmas, pavyzdžiui,</li> </ul>	<p><i>Susieja daiktų kiekį su skaičiumi.</i></p> <p><i>Skaičiuoja iki 10 ir daugiau.</i></p> <p><i>Suskaičiuoja daiktus bent iki 10.</i></p> <p><i>Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis.</i></p> <p><i>Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Įvairios veiklos metu sudaryti galimybę pasinaudoti skaičiavimo patirtimi: žaisti judrius žaidimus išsiskaičiuojant, nustatant eiliškumą; skaičiuoti žaislus, daiktus, lyginti, rūšiuoti, kurių daugiau, kurių mažiau ir pan.</li> <li>■ Kasdienėse vaikų veiklose padėti vaikams formuoti laiko nuovoką, pavyzdžiui, susitarti veiklai laiką ir jį nustatyti smėlio laikrodžio pagalba arba, susitarus iki kokio skaičiaus ant laikrodžio (elektroninio) bus baigtas žaidimas.</li> <li>■ Skatinti vaiką dalintis savo skaičiavimo patirtimi, kai jis skaičiuoja ir palygina, pavyzdžiui, padražinti vaiką, kai jis pasako, kad mergaičių šiandien yra daugiau, nei berniukų ir paklausiama: „Iš kur tu žinai?“, „Kodėl taip manai?“ ir pan.</li> <li>■ Supažindinti su paprasčiausiais skaičiavimo būdais, pavyzdžiui, jei reikia suskaičiuoti, kiek yra raudonų mašinėlių (kiekvieną mašinėlę paliesti pirštu), suskaičiuoti, kiek nupiešta avinukų (nusipiešti tiek taškelių, kiek yra avinukų ir taškelius suskaičiuoti).</li> <li>■ Mokyti naudotis informacinėmis priemonėmis, kurių</li> </ul>	

	pasaka „Pirštinė“; žaisti pirštų žaidimus ir kt.	2–3 <i>pasikartojančiais elementais.</i>	pagalba galima suskaičiuoti ir užrašyti skaičiais, pavyzdžiui, pasinaudoti mobiliojo telefono programėle, kalkuliatoriumi (spausti reikiamus skaičius ir simbolius). <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Siūlyti vaikams pratybų sąsiuvinius, kuriuose yra įvairių užduotėlių, skirtų skaičiavimui ir skaičiaus sąvokos plėtojimui.</li> <li>■ Skatinti žaisti vaidmeninius žaidimus, modeliuoti gyvenimiškas situacijas, kurių metu reikalinga skaičiavimo ir skaičių žymėjimo patirtis, pavyzdžiui, pasidaryti pinigų (gamintis eurus, euro centus), žaidžiant parduotuvę arba įsivaizduojant jog reikia pasikeisti pinigų banke į smulkesnius ir pan.</li> <li>■ Drąsinti dalyvauti kaupiant pasiekimų aplanke vaiko darbus ir susitarti, kiek darbėlių vaikas turėtų atsirinkti, pavyzdžiui, 5 jo manymu geriausias ir pan.</li> </ul>
--	--	---	--

### MATAVIMAS, LYGINIMAS, LAIKAS IR ERDVĖ

<p><i>Tapatina daiktus pagal formą, dydį.</i></p> <p><i>Supranta ir pradedama vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis – mažas,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Skatinti vaikus lyginti ir rūšiuoti daiktus, žaislus pagal spalvą, formą, dydį, pavyzdžiui, pasivaikščiojimo metu rinkti rudenį lapus ir juos rūšiuoti pagal spalvą, formą; lyginti vaisius daržoves pagal tai, ar jie turi kauliuką, sėklas (obuolys, slyva, apelsinas); atrinkti lėlių drabužėlius, kurie tinka dėvėti žiemą ar vasarą.</li> <li>■ Drąsinti vaikus lyginti daiktus, pavyzdžiui, bandyti</li> </ul>	<p><i>Skiria geometrines figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą, trikampį, stačiakampį.</i></p> <p><i>Rūšiuoja daiktus pagal dydį, formą,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Skatinti vaikus rūšiuoti, dėlioti, klasifikuoti daiktus, objektus pagal tam tikrus požymius, pavyzdžiui, greiti ir lėti; aukščiausias-žemiausias, dėti sekas, pavyzdžiui, nuo mažiausio iki didžiausio; pagal spalvą, formą ir pan.</li> <li>■ Drąsinti vaikus eksperimentuoti su formomis, dydžiais ir tekstūra, pavyzdžiui, išsikirpti stačiakampius, reikalingus pinigams pasigaminti; pasidaryti iš kaladėlių apskritimą, kuris reikalingas žaidžiant sugalvotą žaidimą, pastatyti aukščiausią</li> </ul>
--	---	--	--



<p><i>ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas, toks pat, kitoks ir pan.</i></p>	<p>įdėti didesnius atrinkti ir dėti daiktus į skirtingas dėžutės, kurie yra minkšti ar kieti; arba įdėti mašinėle pasirenkant dėžutės dydį (mažesnė ir didesnė).</p> <p>■ Siūlyti žaisti persirengimo žaidimus ir aiškintis, kurie drabužiai dideli, kurie maži ir, pavyzdžiui, vardinti, šitas mažas, trumpas, lengvas ir pan.; žaisti su įvairiomis medžiagomis, pavyzdžiui, kaštonais, akmenukais, siūlų kamuoliais ir vardinti, sunkus, toks pats, kitoks ir pan.</p> <p>■ Skatinti žaisti su žaislais, kuriuos reikia įtaikyti pagal formą, dydį, sudėti eilę, surūšiuoti, pavyzdžiui, formų dėlionė ir kt.</p> <p>■ Parūpinti žaislų ir priemonių, kurių pagalba vaikai galėtų matuoti ir lyginti jų aukštį, ilgį, svorį, pavyzdžiui, galima panaudoti naujagimių svėrimo svarstyklės arba metrą (sverti kalades, matuoti jų ilgį statant tiltą ant kilimo) ir pan.</p> <p>■ Žaisti, tyrinėti ir eksperimentuoti su daiktais, kuriais taip pat galima pamatuoti, pasverti ar numatyti laiką, pavyzdžiui, sušvilpti, kai laikas daryti pertrauką, naudoti puodelius, buteliukus, samtelius, samčius, ąsočius, sietus, dubenis bei kaušus pilant, ištuštinant, pripildant, perkeliant ir lyginant.</p>	<p><i>tūrį. Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojasi žinomais sąlyginiais matais.</i></p> <p><i>Lygindamas dydžius, vartoja žodžius (didesnis, truputį mažesnis, didžiausias, mažiausias ir kt.)</i></p> <p><i>Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu:</i></p> <p><i>aukščiau – žemiau, virš – po; šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prie, prieš, paskui, šalia vienas kito,</i></p>	<p>bokštą ir drąsinti vardinti aukščiausias, mažesnis arba, aukštas – aukštesnis ir t.t.</p> <p>■ Drąsinti vaikus atrasti priemones, kurių pagalba jie galėtų be specialių priemonių pamatuoti, išmatuoti, palyginti, pavyzdžiui, matuoti plaštaka, sprindžiu, pėda, žingsniu ar susitartu matu (pagaliuku) ilgį ar aukštį, puodeliu, šaukštu ar samčiu talpa; kilnojant daiktus – svorį, apimant rankomis – plotį.</p> <p>■ Skatinti kelti hipotezes ir spręsti problemas ir rasti atsakymus eksperimentuojant, pavyzdžiui, kiek gali tilpti vandens, smėlio į tos pačios apimties, bet skirtingos formos indus (siauras ir platus tos pačios apimties indai).</p> <p>■ Padėti atrasti reikiamą informaciją knygoje arba kompiuterio pagalba, pavyzdžiui, jei reikia sužinoti, kuriuo laiku išvyksta autobusas, kiek kainuoja bilietas, kur jį nusipirkti, sužinoti, koks bus oras artimiausiomis dienomis ir kt.</p> <p>■ Atkreipti vaikų dėmesį į laiko trukmę, pavyzdžiui, naudojant laikrodį pasakyti vaikams, kad kai laikrodžio rodyklė bus ant skaičiaus 10, ateis pasakos sekimo laikas.</p> <p>■ Skatinti vaikus vartoti laiko sąvokas, pavyzdžiui, dabar mes surinktus lapus išdžiovinsime ant palangės, o vėliau juos klijuosime, na o rytoj pakabinsime, kad pamatytume kas mums pavyko.</p>
--	--	--	---

		<p><i>už, prieš, tarp, viduje, išorėje ir kt.</i></p> <p><i>Turi tam tikrą laiko nuovoką: žino, jog savaitė susideda iš dienų, metus sudaro metų laikai.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Plėtoti supratimą, kaip praeina laikas, pavyzdžiui, kartu su vaikais suklijuokite vaikų ir jų šeimų nuotraukas, nuo kūdikystės iki šių dienų arba daiktų, kaip jie atrodė anksčiau, pavyzdžiui, telefonai, lėktuvai, automobiliai ir kt. Aptarkite nuotraukas naudodamiesi žodeliais anksčiau, seniau, dabar.</li> <li>■ Skatinti rungtyniauti ir matuoti laiką chronometro pagalba, aptarti su vaikais, kuris laikas greitesnis ir pan.</li> <li>■ Laiko nuovokai formuotis naudoti smėlio laikrodį, sutartą ženklą, pavyzdžiui eksperimento atlikimui, laikas veiklai, žaidimui...</li> <li>■ Sodinti, sėti augalus ir stebėti jų augimo ciklą pasižymint per kiek laiko išdygo, kiek paaugo ir pan.</li> <li>■ Stebėti ir žymėti dienos orus kalendoriuje sutartais ženklais, aptarti orų permainas, pavyzdžiui dienos, savaitės.</li> <li>■ Matuoti ir žymėti šešėlių ilgį dienos bėgyje, pasigaminti saulės laikrodį ir stebėti skirtingu dienos metu ir kt.</li> <li>■ Pasidaryti metų gimtadienių ir kalendorinių švenčių kalendorių, aptarti, kada draugų gimtadieniai (žiema, vasara...); kada ateina Kalėdų senelis ir pan.</li> </ul>
--	--	--	---

## 4.5. SOCIALINIS IR EMOCINIS UGDYMAS



### *Tikslai*

#### *Siekti, kad vaikai:*

- Pažintų savo stiprybes ir ugdytųsi teigiamą savęs vertinimą.
- Mokytųsi valdyti savo emocijas ir kontroliuoti elgesį.
- Ugdytųsi empatiškumą ir gerbtų kitus (kitoniškumą, kultūrų įvairovę).
- Palaikytų ir kurtų teigiamus santykius su bendraamžiais ir suaugusiais.
- Gebėtų priimti sprendimus ir apmąstyti savo veiksmų/elgesio pasekmes.

### *Ugdymo strategijos*

**Pasitikėjimo savimi stiprinimas** natūralaus kasdienio bendravimo su vaikais metu, pavyzdžiui, atvykus į darželį, einant pasivaikščioti, aptariant, kaip sekėsi, kaip jaučiasi ir kt.

**Vaiko pastangų ir pasiekimų vertinimas** kartu su vaiku, pavyzdžiui, peržiūrėti ir aptarti vaiko pasiekimų aplanką, kaip ir kas jam sekėsi, kur reikėtų pasistengti.

**Aktyvus vaiko dalyvavimas** planuojant kasdienes veiklas, atsižvelgiant į vaikų interesus ir pomėgius.

**Sudaryti vaikams sąlygas pažinti skirtingus elgesio modelius** bendraujant skirtingose erdvėse, pavyzdžiui, lankantis teatre, muziejuje, parduotuvėje, išvykose ir pan.

### *Turinio apimtys:*

**Savęs ir kitų pažinimas:** aš ir mano kūnas; mano šeima, draugai, kaimynai, bendruomenė; iniciatyvumas ir atkaklumas; veikla poroje ir grupėje; bendravimo taisyklės (nuomonės išklausymas ir išsakymas); elgesys su nepažįstamais; problemų sprendimas; susitarimai ir jų laikymasis (grupės taisyklės);

**Emocijos ir jausmai:** ką jaučiu aš ir kiti; emocijos ir jų išraiška; empatiškumas; emocijų valdymas; savikontrolės įgūdžiai; pilietiškumo ugdymas (atsakomybė);

## Turinys:

SAVĖS IR KITŲ PAŽINIMAS			
2-3 metai		3-6 metai	
Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
<p><i>Domisi savo kūnu, nori viską daryti pats, saugo savo daiktus, (savojo Aš tvirtinimas), bando laikytis susitarimų. Žaidžia vienas greta kito, gali pasidalinti žaislais; Geba pasitikėti savimi, pradeda suprasti kuo jis skiriasi iš kitų. Bando įvairiais būdais ginti savo interesus (neduoda žaislo, kreipiasi į suaugusį</i></p>	<p>■ Žaisti žaidimus, siūlyti veiklas, kurių metu vaikai tyrinėja save, kas jie tokie yra, kaip jie atrodo, kaip vadinasi kūno dalys, pavyzdžiui, parūpinti grupėje keletą didesnių veidrodžių, prie kurių vaikai gali atsistoję ar atsisėdę tyrinėti (liesti pirštais save veidrodyje, keisti veido mimikas, stebėti savo judesius, kalbėtis su savimi, ką mato veidrodyje ir pan.; rengti lėles, žaisti judesių žaidimus panaudojant trumpus eiliuotus posmelius (atėjo meškutis, pakraipė galvelę, pakėlė kojelę – trept).</p> <p>■ Kasdienė veiklos metu, pavyzdžiui, rengiantis, vardinti, kaip rengiamės (kišam rankelę, užrišam šalikėlį ant kaklo ir pan.), valgymo metu (imame šaukštą į rankelę); laikantis higienos ir kt.</p> <p>■ Bendrauti, žaisti individualiai su vaikais, leiskite jiems vadovauti žaidimui, pokalbiui, skatinant savojo Aš tvirtinimą, pavyzdžiui, puiku, tu žinai ką nori žaisti; kalbėti su vaiku apie jo šeimą (vardus, ką mėgsta ir pan.) draugus, kaimynus (jų vardai, ką jie veikia ir pan.).</p>	<p><i>Pažįsta pagrindines kūno dalis ir jas įvardija. Apibūdina save, pasako kuo ypatingas, kuo skiriasi nuo jo kiti. Pats taiko įvairesnius nusiramino, atsipalaidavimo būdus. Bando kontroliuoti savo elgesį, ieško pagalbos, pats</i></p>	<p>■ Minti mįsles apie kūno dalis, pavyzdžiui, Už balto beržynėlio šuo lojo? (dantys ir liežuvis); Viena kalba, du žiūri, du klauso? (burna, akys, ausys); atlikti mankštas su žodeliai (Vienas, du, trys ir keturi Žaisti su mumis gali. Rankas ant liemens uždėk, O kojytėmis patrepsėk. Vienas, du, trys ir keturi. Žaisti su mumis gali. Rankutes aukštai iškelk Ir saulutę paridenk..). ir kt.</p> <p>■ Siūlyti užduotis, žaidimus, kurių metu vaikai samprotautų, keltų hipotezes, pavyzdžiui, žaisti žaidimą, „Kas neteisinga“ (rodomi skruostai, o sakoma – antakiai) ir pan.</p> <p>■ Skatinti vaikus reflektuoti apie savo pomėgius, gebėjimus, pavyzdžiui, siūlyti pasidaryti plakatą „Aš ir mano šeima/mano draugai/mėgiami žaidimai“ ir pan.</p> <p>■ Kalbėtis su vaikais, kuo jie yra panašūs į kitus ir kuo skiriasi, pavyzdžiui, pasiūlyti pasikalbėti su draugu apie tai, kokius žaidimus jie mėgsta, ko nemėgsta valgyti, kas turi augintinius ir pan.</p> <p>■ Stiprinti vaikų pasitikėjimą savimi ir teigiamą savivertę fotografuojant ar darant vaizdo įrašus, kuriuose užfiksuoti vaikų</p>

<p><i>pagalbos).</i></p>	<p>Žiūrinėti nuotraukas, paveikslėlius, kuriose yra vaizduojama šeima, grupės gyvenimas.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Kasdienės veiklos metu, žiūrinėjant paveikslėlius, kalbėtis apie tai, kuo vaikas yra panašus į kitus (rankos, kojos, mėgsta žaisti) ir kuo skiriasi (akių, plaukų spalva, nešioja akinius ir kt.)</li> <li>■ Pasirūpinti, kad vaikai turėtų savo atskirą vietą (stalčių, dėžutę, spintelę ar kt.) savo asmeniams daiktams laikyti ir aptarkite su juo, kur yra jis laikys savo daiktus.</li> <li>■ Atsakyti į vaikams rūpimus klausimus demonstruojant susidomėjimą žodžiais ir kūno kalba. (veido mimika, kūno judesiais).</li> <li>■ Palaipsniui nustatyti tam tikras elgesio ribas kasdienės veiklos metu, pavyzdžiui, nuspėjant būsimas konfliktines situacijas padėkite vaikams jas spręsti (paklausia, kas atsitiko, pasiūlo kitą žaislą, nuramina vaiką); pastiprinti tinkamą vaikų elgesį suteikiant grįžtamąjį ryšį (pasidalinote žaislais, šaunuoliai).</li> <li>■ Kartu su vaiku vartyti jo pasiekimų aplanką (atskirų jo veiklos momentų nuotraukos, pirmieji darbeliai) ir kalbėtis, kaip jis pasikeitė, ką jau moka.</li> <li>■ Žiūrinėjant paveikslėlius atkreipti vaikų dėmesį į</li> </ul>	<p><i>ieško išeičių.</i> <i>Stengiasi</i> <i>suvaldyti savo</i> <i>pyktį, įniršį.</i> <i>Dažniausiai</i> <i>laikosi susitarimų</i> <i>ir taisyklių.</i></p>	<p>veiklos momentai, dalyvavimas šventėse, pramogose ir kt. ir iškabinti nuotraukas viešai, aptarti su vaikais, kas ten užfiksuota, ką jie veikė, darė; skatinti vaikus dalintis savo pasiekimais apie su tėvais ir draugais.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Pasivaikščiojimo metu, stebint knygų paveikslėlius atkreipti dėmesį į žmones, turinčius negalią ar kitokią išvaizdą ir kalbėti, kuo jie skiriasi ir kuo panašūs į kitus žmones.</li> <li>■ Kartu su vaiku vartyti jo pasiekimų aplanką ir kalbėtis, kaip jis vertina save (kaip jis pasikeitė, ką jau moka, kur reikėtų pasistengti).</li> <li>■ Skatinti vaikus vieni kitiems sakyti malonius žodžius/komplimentus, kai jiems kažkas pasiseka, ar padarė.</li> <li>■ Atkreipti dėmesį į taisykles, kurių yra sutarta laikytis, pavyzdžiui, pasidaryti plakatą su taisyklėmis ir skatinti vaikus patiems pasižymėti savo sutartu ženkliuku, jei pamiršo taisyklę (nesusitvarkė po žaidimo ir pan.).</li> <li>■ Stebėti ir drąsinti vaikus patiems spręsti kylančius konfliktus ir suteikti jiems grįžtamąjį ryšį, pavyzdžiui, kilus konfliktui stebėti vaikų elgesį ir padėti spręsti konfliktą, pasiūlant nusiraminti, apgalvoti, kas įvyko, kodėl susipyko, pabandyti susitarti ir pan.; Skatinti vaikus nesivelti į peštynes, kreiptis pagalbos į suaugusįjį, jei atėmė žaislą, pastūmė, kabinėjasi ar erzina.</li> </ul>
--------------------------	---	---	---

	<p>kitaip atrodančius žmones, nei vaikams yra įprasta, pavyzdžiui, vaikus sėdinčius invalido vežimėlyje, su akiniais, kitos odos spalvos, drabužiais ir kalbėti, kuo jie skiriasi ir panašūs.</p>		<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Sudaryti galimybę rinktis alternatyvias veiklas ir gerbti jo pasirinkimą, pavyzdžiui, jei veikla neatitiko vaiko poreikius ar noro, skatinti vaikus rinktis kitą veiklą, kuri jam būtų įdomi.</li> <li>■ Skaityti pasakojimus, kuriose herojai papuola į sudėtingas situacijas ir ieško išeities, pavyzdžiui pasakojimas Meškiuko bėdos ir kt. (<a href="http://www.permainuvejas.lt">http://www.permainuvejas.lt</a>).</li> </ul>
<b>JAUSMAI IR EMOCIJOS</b>			
<p><i>Pradedama atpažinti ir įvardinti, kai kurias emocijas, ką jaučia (linksma, pikta, nuliūdęs) Pastebti kitų žmonių emocijas pagal veido išraišką ir į jas reaguoja (glosto, neina artyn).</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Reaguoti į vaiko rodomas emocijas ir skatinti jas įvardinti, ką jis jaučia, kai vaikas yra supykęs, nuliūdęs, linksmas, pavyzdžiui, pakomentuojant jo jausmus: „Taip suprantu, tau pikta..., tu pyksti, taip?“, „Tau labai linksma...“ ir paskatinti vaikus pakartoti įvardinant kaip jis jaučiasi.</li> <li>■ Kalbinti vaikus rodydami savo emocijas veido mimika ir kūno kalba, pavyzdžiui, pakelti antakius, jei nustembame ar džiaugiamės, suraukiame antakius ir ramiai stovime kalbėdami, jei nepatenkinti ir kt.</li> <li>■ Sekti pasakas, skaityti knygeles stengiantis perteikti herojų nuotaikas balso intonacija, kūno kalba, pavyzdžiui, vilkas – piktas (žemas balsas, suraukti antakiai ir kt.).</li> <li>■ Savo pavyzdžiu padėti vaikams mokytis, kaip reikia reaguoti į kito vaiko emocijas: jei jis džiaugiasi,</li> </ul>	<p><i>Nusako, ką jaučia ir kodėl. Kalbėdamas naudoja veido ir kūno judesius. Gali nusakyti, kaip kitas jaučiasi iš veido mimikos, kūno judesių. Užjaučia kitą žinomais jam būdais.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Pasiūlyti žaidimus, kurių metu vaikai gali suprasti, kaip jaučiasi žmonės su negalia, pavyzdžiui, uždėti ausines, užrišti akis, nejudėti, ir pan., klausti, kaip vaikai jaučiasi ir ką jaučia.</li> <li>■ Skatinti vaikus pasakoti, kada ir kaip jie jautėsi linksmi, džiaugėsi, buvo nustebę, liūdni, vieniši, pikti ar išsigandę. Aptarti, ką jie darė, kad pasijustų geriau; ką galėtų patarti kitiems vaikams, ką daryti, kad nesijustum vienišas ir pan.; Paskaityti pasakojimą T.Janson „Mažasis Toflis“.</li> <li>■ Padėti vaikui išreikšti savo jausmus ir išmokti naujų nusiramavimo būdų, pavyzdžiui, pasišalinti iš situacijos, giliai įkvėpti ir iškvėpti, susirasti kitą veiklą ar užsiėmimą ir kt.</li> <li>■ Švenčių, pramogų metu skatinti ir padėti vaikams susitvarkyti su kylančiomis emocijomis, nevaldomu elgesiu ir mokytis savikontrolės, pavyzdžiui, vaikams įsiaudrinus per šventes parodyti, kaip galima nusiraminti (sustoti į ratelį ir pūsti balionėlį, giliai įkvėpti ir nusilenkus stipriai iškvėpti).</li> </ul>

	<p>pasijuokti kartu su juo, jei liūdi, verkia – paglostyti, duoti žaislą.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Žaisti slėpynes ir kitus žaidimus ir jų metu padėti vaikams suprasti, ką jie jaučia, kai jiems pavyksta, nesiseka ir pan.</li> <li>■ Žaisti vaizduotės žaidimus, pavyzdžiui, paėmus žaislinius meškiukus suvaidinti situaciją, kai vienas meškiukas išeina ir palieka kitą viena – klausti, kaip meškiukas jaučiasi; jei grįžta; duoda žaislą ir pan.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Žaisti jausmų ar situacijų kortelėmis, kuriose pavaizduotos (draugystė, pyktis, pavydas ir kt.) ir apibūdinti, kokius jausmus reiškia kortelė ar situacija ir iš ko jie sprendžia.</li> <li>■ Siūlyti įvairias užduotėles pratybų sąsiuvinuose ar atskiras užduotis, kurios yra skirtos pažinti jausmams.</li> <li>■ Žaisti vaizduotės, vaidmeninius žaidimus, kurių metu vaikams siūloma įsivaizduoti, suvaidinti tokius jausmus, kaip baimė, nerimas, pavydas, pavyzdžiui, Rima neranda savo meškiuko, kaip manote ji jaučiasi ir kodėl? Kaip galėtume jai padėti?;</li> <li>■ Skatinti vaikus būti atsakingiems už savo veiksmus, pavyzdžiui, pasinaudojus foto kamera, ją padėti į vietą, susitvarkyti savo spintelę, drabužius, žaidimo vietą; būti atsakingiems už savo aplinką, pavyzdžiui, nepamiršti palaistyti gėles, nešiukšlinti ir priminti kitiems.</li> </ul>
--	---	---

## 4.6. MENAI



### *Tikslai*

### *Siekti, kad vaikai:*

- Pajaustų džiaugsmą muzikuodami, šokdami, piešdami, konstruodami, vaidindami.
- Meninės veiklos metu ugdytusi vaizduotę, grožio pajautą ir kūrybiškumą.
- Tyrinėtų, eksperimentuotų su spalvomis, forma, garsu, judesiu ir jų pagalba reikštų savo potyrius apie jį supantį pasaulį.
- Ugdytusi meninės veiklos poreikį ir ji taptų vaiko kasdieninės veiklos dalimi.
- Jautų pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, dalintųsi savo patirtimi su kitais.

### *Ugdymo strategijos*

**P**alaikyti ir skatinti vaiko spontanią kūrybą, pavyzdžiui, laisvą judėjimą pagal muziką, improvizaciją balsu, spalvų ir formų derinius ir kt.

**D**rąsinti išsakyti savo jausmus ir potyrius menine kalba per muziką, šokį ir vizualinius menus.

**L**ietuvių liaudies žaidimai, šokiai ir tautodailės elementai vaikų kūryboje.

**S**tiprinti savitą kūrybinę raišką neprimetant vaikams išankstinių meninės raiškos šablonų.

**E**stetinum suvokimui plėtoti skatinti išsakyti savo nuomonę apie savo ir kitų darbelius ar stebėtus meno kūrinius.

**L**ankyti pagal galimybes teatre, koncerte, meno darbų parodose, muziejuose ir kalbėti apie stebėtus ar išgirstus meno kūrinius.

### *Turinio apimtys:*

**Muzika ir šokis:** muzika kasdienėje vaiko veikloje (muzikos klausymasis ir dainavimas); lietuvių liaudies dainelės; muzikos kalba (melodija, ritmas, tempas, dinamika); muzikos kūryba ir improvizacija (muzikos instrumentų ir kūno garsai); raiška judesiu ir šokiai (liaudies rateliai, žaidimai).

**Vizualiniai menai:** meninės raiškos priemonės (piešimas, tapymas, lipdymas, aplikavimas, lankstymas, karpymas, spaudavimas, konstravimas); raiška (spalva, linija, forma); tautodailės elementai;



## Turinys

MUZIKA IR ŠOKIS			
2-3 metai		3-6 metai	
Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės	Ugdymosi pasiekimai	Ugdymosi gairės
<p><i>Džiaugiasi girdėdamas muziką, ir reaguoja į ją ieškodamas muzikos šaltinio, sūpuodamasis kėdėje, judėdamas, laisvai, šokdamas (sukasi, apsisuka, kelia rankas ir kt.). Dainuoja kelių posmelių daineles, spontaniškai dainuoja savo daineles. Tyrinėja ir išbando elementarius muzikinius</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Klausytis įvairių žanrų, vaikiškų dainelių ir skatinti vaikus judėti pagal muziką, pavyzdžiui, šokinėti, ploti rankomis, atlikti įvairius judesius mėgdžiodant gerai žinomus gyvūnus ar kitus personažus.</li> <li>■ Žaisti liaudies žaidimus, dainuoti su vaiku ritmines trumpas daineles, pavyzdžiui, l.l. žaidimai: Du gaideliai, Jurgelis meistrelis ir atlikti ritminius judesius.</li> <li>■ Dainuoti vaikams ir su vaikais trumpas daineles, ritminius eilėraštkus, skatinti pačius dainuoti žinomas ar spontaniškai sukurtas savo daineles, pavyzdžiui, supantis sūpynėse, statant smėlio pilį, peršokus kliūtį ir kt.</li> <li>■ Tyrinėti paprastus instrumentus ir daiktus, kuriais galima išgauti muzikinius ar ritminius garsus, pavyzdžiui, klausant ar dainuojant daineles „groti“ žaisliniais perkusiniais instrumentais, būgneliais, švilpukais,; mušti ritmą kojelėmis, kaladėlėmis,</li> </ul>	<p><i>Nusako muzikinio kūrinio nuotaiką ir tempą. Atpažįsta, skiria ir apibūdina aplinkos ir muzikos garsus. Dainuoja ir juda bandydamas išlaikyti ritmą. Dainuoja vienas ir kartu su kitais prisitaikydamas prie kito iš atminties. Groja, paprastais muzikiniiais instrumentais ar</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Klausytis skirtingos nuotaikos, tempo, žanro muzikinių Kūrinių ir skatinti vaikus išsakyti, ką jie įsivaizdavo klausydamiesi, apibūdinti kūrinių nuotaiką, tempą, dinamiką.</li> <li>■ Klausytis atskiro instrumento grojamas melodijos ir bandyti spėti, koks tai instrumentas, kaip jie apibūdintų instrumento garsus, su kokias pažįstamais aplinkos garsais palygintų.</li> <li>■ Klausytis natūralių gamtos garsų, pavyzdžiui, lietaus barbenimo, miško, jūros ošimo, paukščių, gyvūnų balsų ir spėti ar imituoti, kieno tai garsai; lyginti su žmogaus sukeltų skleidžiamų garsų (automobilių, traukinių, lėktuvo ir kt.) ir juos lyginti.</li> <li>■ Pratinti vaikus klausytis muzikos įvairios veiklos metu ar nuotakai išreikšti, pavyzdžiui, kai yra džiugu, liūdna, jaučiasi vieniši ir kt.</li> <li>■ Drąsinti dainuoti vieniems, poroje, grupelėje; įsiklausyti į draugo dainavimą ir prisitaikyti; dainuoti ritmiškai ir intonuoti;</li> <li>■ skatinti tyrinėti savo balsą, jo galimybes, pavyzdžiui dainuoti</li> </ul>

<p><i>instrumentus: mušamuosius, švilpuką, žaislinius perkusinius, barškučius.</i></p>	<p>barškučiais, ploti rankomis.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Skatinti vaikus įvairiai judėti, šokti laisvai, bandyti imituoti ar mėgdžioti šokio judesius, pavyzdžiui, klausantis įvairios muzikos (greitos, lėtos, ramios, klasikinės, vaikiškų dainelių, be muzikos, mušant ar grojant instrumentu (būgnu, gitara, pianinu).</li> <li>■ Drąsinti vaikus dalintis savo muzikiniais gebėjimais pavyzdžiui, padainuoti ar pašokti grupės draugams, dainuoti ir šokti su visais švenčių metu ir pasidžiaugti jų pasiekimais plojimais ar pagiriant.</li> </ul>	<p><i>savo kūnu (mušdamas taktą kojomis, plodamas ir kt.). Atpažįsta ir pavadina kai kuriuos muzikos instrumentus Dainuodamas, šokdamas bando laikytis ritmo.</i></p>	<p>juokaujant, „pastatant“ balsą, labai žemai, ar labai aukštai, vaizduoti muzikinio instrumento garsus ir pan.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Pasirūpinti, kad grupėje vaikams būtų pakankamai nesudėtingų muzikos instrumentų, kuriais vaikai laisvai gali tyrinėti, klausinėti, bandyti groti, kurti melodijas, pavyzdžiui, metalofonas, būgneliai, trikampiai, barškučiai, perkusiniai žaisliniai instrumentai, dūdelės, švilpynės, skudučiai, vaikiška gitara ar pačių pasigaminti nesudėtingi instrumentai iš gamtinės medžiagos ar antrinių žaliavų.</li> <li>■ Groti, kurti melodijas ne muzikos instrumentais, bet kūno judesiais, aplinkos daiktais, pavyzdžiui, mušti ritmą į stalą, plojant rankomis į kelius, mušant delnais per skruostus, plėšiant popieriaus lapą, mušant puodų dangčius vienas į kitą ir kt.</li> <li>■ Kalbėtis su vaikais apie tai, kas kuria muziką, kaip tampama muzikantu, pasikviesti pagal galimybę muzikantą ar kompozitorių į svečius.</li> <li>■ Skatinti vaikus žaisti vaizduotės žaidimus, pavyzdžiui, apsimesti dirigentu, choro vadovu ir diriguoti pasinaudojant dirigento „lazdele“ ar rankomis orkestrui, vaikų chorui;</li> <li>■ Skatinti vaikus improvizuoti, pavyzdžiui, keisti nuotaiką žinomoms dainelėms, rateliams, pavyzdžiui, l.l. dainelę „Klausė žvirblis čiulbuonėlis“ dainuoti greičiau, greičiau, lėčiau ir pan.; pritaikyti žinomą melodiją išdainuojant ne dainos tekstą, bet</li> </ul>
--	--	---	---

			<p>eilėraščių ir pan.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Drąsinti improvizuoti judesiu, žinomais šokio žingsneliais, mėgdžioti suaugusius ir kurti savo šokio derinius, pavyzdžiui, judėti imituojant hip-hopą, valsą ir kt.</li> <li>■ Atkreipti vaikų dėmesį į gyvūnų judesius ir bandyti juos mėgdžioti, pavyzdžiui, klausantis lėtos melodijos spėti, kokį gyvūną vaikai įsivaizduoja (mešką, kiškis) ir jį imituoti judesiais klausantis muzikos.</li> </ul>
<b>VIZUALINIAI MENAI</b>			
<p><i>Drąsiai išbando prieinamas piešimo priemones ir medžiagas (pieštukus, kreideles, guašą, klijus, aspaudus), piešia linijas, jungia, taškuoja, siekia rezultato (sako, ką piešia). Noriai imasi išbandyti plasteliną,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Drąsinti tyrinėti ir išbandyti piešimo ir rašymo priemones, pavyzdžiui, pieštukus, kreideles, guašą ir išbandyti piešiant ant didelio ir mažo popieriaus lapo (paišenant, braižant įvairias linijas, taškus teplojant pirštais, delnais, pėdutėmis, antspaudais ir kt.</li> <li>■ Paskatinti vaikus papasakoti ką piešia/daro, pasidžiaugti ir pasigrožėti savo darbais, pavyzdžiui, klausti vaiko, ką jie piešia, ar jam patinka ką nupiešė, atkreipti dėmesį į spalvas, formas. Pakabinti vaiko darbelius matomoje vaikams vietoje ir skatinti žiūrėti savo ir kitų darbelius, parodyti tėveliams.</li> <li>■ Pasiūlyti eksperimentuoti su įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis, pavyzdžiui, su įvairios faktūros popieriumi (plonu, spalvotu, blizgančiu,</li> </ul>	<p><i>Kuria pagal savo sumanymus pasinaudodamas jau turima meninės raiškos patirtimi ir noriai išbando naujas priemones ir technikas. Džiaugiasi savo veiklos rezultatais, pasakoja kitiems, kaip ir ką padarė. Padedamas naudojami</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>■ Skatinti eksperimentuoti ir piešti įvairiomis grafikos priemonėmis, medžiagomis ir atrastų įvairius raiškos būdus ir jų derinius: įvairias linijas, dėmes, jų derinius: minkštu juodu pieštuku, flomasteriais ant balto popieriaus- linijos, jų jungtys, taškavimas, taškymas, kreideles, anglis, kreida, guašas, vandeniniai dažai ir jų spalviniai deriniai.</li> <li>■ Atkreipti dėmesį į linijas ir jų dinamiškumą, pavyzdžiui, piešia punktyrinę, pulsuojančią, banguotą, laužytą, spiralinę linijas;</li> <li>■ Eksperimentuoti teptuku ir atrasti įvairius išraiškos būdus, pavyzdžiui, teptuko viršūnėle, šonu, vos liečiant popierių, prispaudžiant teptuką ir t.t., gamtine medžiaga, pavyzdžiui, daryti atspaudus medžio lapo, akmenėlio, augalėlio, šakelės pagalba ir t.t.</li> <li>■ Kurti koliažus pasinaudojant planšetinio kompiuterio</li> </ul>

<p><i>modelinę (jį maigo, bado, gnaibo gabaliukais). Labiau džiaugiasi procesu, nei rezultatu, bet noriai pasako ką daro.</i></p>	<p>kartonu, glamžytu, sušlapintu), plastilinu (maigyti, gnaibyti pirštais, pagaliukais, kočioti, ploti ir pan.), kljais, anspaudais.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Statyti kartu su vaikais statinius iš kartoninių dėžių, plastikinių butelių ir kitų „buitinių atliekų“, džiaugtis vaiko sumanymais.</li> <li>■ Vartyti iliustruotas knygeles, žurnalus, žiūrinėti įvairias nuotraukas, meno reprodukcijas, atvirukus, vaikų darbelius ir klausinėti vaikų, kas jiems patinka, atkreipti dėmesį į iliustracijų, meno kūrinių ir kitų kūrinių spalvas, nuotaikas, perspektyvą.</li> <li>■ Skatinti pasakoti apie savo ar kitų piešinių, aplinkoje pamatytus paveikslus ar knygelių iliustracijas.</li> </ul>	<p><i>kompiuteriu išreikšti savo kūrybiniams sumanymams Ižvelgia ryšį tarp dailės vaizdų ir realaus pasaulio, simboliniais vaizdais atspindėdamas realaus pasaulio daiktus bei reiškinius ir savo ryšius su jais.</i></p>	<p>programomis (nufotografuoti dailės darbu, uos perkelti į planšetę ir kurti iš koliažus – iškirpti – įklijuoti ir pan.)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>■ Skatinti improvizuoti kuriant nerealias formas, formato darbus, pavyzdžiui, bendri darbai, erdvinės konstrukcijos ir kt.</li> <li>■ Padėti vaikams ugdytis supratimą, jog meninė veikla padeda atsipalaiduoti, nusiraminti, pajauti kūrybos džiaugsmą, pavyzdžiui, pastebėjus vaiko susierzinimą pasiūlyti piešti, lipdyti, konstruoti ir pan.</li> <li>■ Skatinti eksperimentuoti su moliu, plastilinu, pavyzdžiui, minkymas, džiovinimas, drėkinimas, rankų plaštakos, pirštų ar pėdų antspaudai, lipdymas iš molio plokščių, volelių, formų išgavimas ( cilindras, ovalas, piramidė ir kt.).</li> <li>■ Skatinti išbandyti naudojant skirtingas formas ir spalvas ant popieriaus, senos paklodės, gvašu, akvarele.</li> <li>■ Plėšyti, lankstyti, klijuoti eksperimentuojant su popieriaus lapu, pavyzdžiui, kurti įvairias plokščias ir pusiau plokščias formas, geometrines formas, grafinius ženklus- raides, skaičius, rodykles.</li> <li>■ Skatinti pažinti tautodailės ornamentikos tradicijas ir jas panaudoti savo darbeliuose, pavyzdžiui marginti pirštine ir kt.</li> <li>■ Panaudoti savo kūrybos darbelius puošti kalėdinei eglutei, kurti vaidinimo dekoracijoms, atvirukams ir kt.</li> </ul>
---	--	---	--

## 5. VAIKŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų stebėjimas ir vertinimas yra atliekamas vadovaujantis lopšelio-darželio ugdymo programa ir joje išdėstytais esminiais vaiko pasiekimais. Atsižvelgiama į bendruosius vaikų raidos dėsningumus ir, siekiant patikslinti, kuriame savo raidos etape yra vaikas, į pagalbą pasitelkiamas „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aplankas“. Atsižvelgiant į tai, jog to paties amžiaus vaikų pasiekimai gali skirtis dėl kiekvieno vaiko individualios patirties, skirtingo ugdymosi stiliaus, temperamento, vaiko pasiekimai vertinami remiantis kiekvieno vaiko asmenine pažanga.

Vaiką geriausiai pažįsta jo tėvai. Todėl pradėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą pedagogams svarbu kuo geriau pažinti vaiką. Išsiaiškinti, kas jam pavyksta gerai, kokius žaidimus mėgsta žaisti, kuo domisi, kokios šeimos tradicijos ir lūkesčiai. Tai padeda numatyti, kokius gebėjimus reikėtų lavinti ar tobulinti.

Ugdymo įstaigoje susitariama, kaip bus vertinami vaiko pasiekimai. Vaiko ugdymosi pasiekimai nuolat stebimi, vertinami, kaupiami sutarta forma ir aptariami individualiai su vaikais, jų tėvais. Vaiko pasiekimų vertinimas vyksta cikliškai, žemiau pateikiamas pasiekimų vertinimo ciklas:

### VAIKŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO CIKLAS



Vertinamo ciklas atskleidžia esmines pasiekimų vertinimo principus, t.y., vertiname, kad:

- pažintume vaiko ugdymosi poreikius, interesus, pomėgius, galias, stilių, charakterio ypatumus, kultūrinius skirtumus;
- atskleistume vaiko pastangas ir pažangą bei skatintume jo ugdymąsi;
- apmąstytume įgyvendintus individualius vaiko ugdymosi tikslus ir uždavinius;
- planuotume tolesnio ugdymo perspektyvas individualiai kiekvienam vaikui ir vaikų grupei;
- apibendrinę sukaupią vertinimo informaciją, koreguotume ugdymo planus;
- pateiktume vertinimo informaciją vaikui, vaiko tėvams ir kitiems ugdytojams.

Vaiko pasiekimai vertinami nuolat, suteikiant vaikui grįžtamąjį ryšį apie tai, kaip jam sekasi. Apibendrinamieji vaiko pasiekimų vertinimai atliekami du kartus metuose: metų pradžioje, kai siekiame pažinti naujai atvykusio į grupę vaiką ar, kaip paaugo ir pasikeitė vaikai per vasaros laikotarpį; mokslo metų pabaigoje – kokią pažangą vaikas yra padaręs, atsižvelgiant į tai, kaip pavyko pasiekti tai, kas buvo suplanuota. Apibendrinamasis vaikų pasiekimų vertinimas aprašomas susitarta forma (žr. priedas Nr.1).

Informacija, rodanti vienos ar kitos vaiko ugdymosi srities pasiekimus yra fiksuojama vaiko aplanke, kuriame gali būti kaupiami vaiko darbeliai, užrašytos vaikų mintys, nuotraukos, filmuoti vaikų veiklos fragmentai. Vyresnio amžiaus vaikams gali būti vedamas vaiko dienoraštis, kuriame užrašoma, kas vaikui buvo įdomu, kaip jam sekėsi, kas pavyko. Vaiko aplankas pradedamas kaupti nuo jo atvykimo į ugdymo įstaigą iki kol baigs priešmokyklinio ugdymo programą. Naudojant įvairius vaiko pasiekimų vertinimo duomenis, stebima, kaip auga vaiko gebėjimai, kokia daroma pažanga.

#### **Vaiko pasiekimų aplankalo galimas turinys:**

- Informacija apie vaiko polinkius ir interesus: auklėtojos pastebėjimai, nuotraukos, garso ir vaizdo įrašai apie vaiko mėgstamas veiklas, pokalbiai su tėvais, anketos ir kt.
- Informacija apie vaiko pasiekimus skirtingose ugdymosi srityse: vaiko įvairios veiklos momentų įrašai, nuotraukos, darbeliai, pavyzdžiui, keverzonės, raidžių elementai, sukurtos knygelės, užduotėlės, piešiniai, lankstiniai ir kt.
- Apibendrinamasis vaiko pasiekimų aprašas (pirmasis pateikiamas baigiantis rugsėjo mėn. ir antrasis – baigiantis gegužės mėn.).

Vaiko tėvai ir ugdytojai susitaria, kaip bus aptariami vaiko pasiekimai. Tai galima daryti įvairiai, pavyzdžiui, sutartu laiku kalbamasi individualiai, siunčiami trumpi pranešimai ar laiškai elektroniniu paštu ar žinute ir pan.

Prasminga vaiko pasiekimus aptarti ir namuose. Tėvų nuomonė vaikui labai svarbi. Aptarinėdami vaiko darbelius tėvai gali užrašyti vaiko reakcijas, komentarus, mintis. Šia informacija dalytis su vaiko ugdytojais, suteikiant galimybę dar geriau pažinti vaiką, jo galias, pasiekimų augimą bei numatant tolesnius ugdymosi siekius. Pastebima, jei vaiko tėvai ir ugdytojai nuolat bendrauja, aptaria, kaip vaikui sekasi, ko dar reikėtų siekti, vaiko pasiekimai gerėja.

## 6. LITERATŪRA:

1. Ankstyvojo ugdymo vadovas: tėvams, globėjams, pedagogams: vaikas iki trejų metų, sud. O. Monkevičienė, Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
2. Bee, H., Boyd, D. Augantis vaikas, 2011
3. Curriculum framework for kindergartens in Singapore, 2012.
4. Dodge, T. D., Colker, J. L., Heroman, C. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*, 2002.
5. Etninės kultūros ugdymo metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams, 2011. Prieiga internetu:  
<http://www.upc.smm.lt/ugdymas/ikimokyklinis/medziaga.php>
6. Jūsų vaikas – ikimokyklinukas. Švietimo aprūpinimo centras, 2015. Internetinė prieiga:  
<https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/3251>
7. Irena Steišūnienė. Dešimties mažylių kelionės, 1997.
8. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. (1997). Knyga ugdytojams.
9. Ikimokyklinio ugdymo Metodinės rekomendacijos, Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
10. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
11. Ikimokyklinio ugdymo kokybė. Švietimo problemos analizė, ŠMM, 2012, rugsėjis Nr. 13 (77), ISSN 1822-4156. 4.
12. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimas. Metodiniai patarimai, prieiga internetu: <https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/1719>
13. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas. Prieiga internetu:  
[http://www.sac.smm.lt/images/file/e\\_biblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20istatymas.pdf](http://www.sac.smm.lt/images/file/e_biblioteka/Lietuvos%20Respublikos%20svietimo%20istatymas.pdf).
14. Mažųjų skaitiniai. (1986).
15. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, 2006.
16. Metodinis leidinys priešmokyklinio ugdymo pedagogams, 2011.
17. Ruzgienė, A., Petružienė, S. Vaikas ir aplinka, 2005.
18. Saugus elgesys. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams, Vilnius, 2008.
19. Szarkowicz, D. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje, 2011.
20. Trister, D. (2008). Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas.
21. Ugdymas ir demokratijos kultūra. Ikimokyklinis amžius, 1997.
22. Žukauskienė, R. (1996). Raidos psichologija.

### PROGRAMĄ PARENGĖ:

Darbo grupės pirmininkė – direktorė Božena Stelmakova

Nariai – vyresn. mokytoja, dirbanti pagal ikimokyklinio ugdymo programą Irena Makovska

vyresn. mokytoja, dirbanti pagal ikimokyklinio ugdymo programą Božena Naimovič

### PRITARTA

Vilniaus r. Mickūnų vaikų lopšelio-darželio

tarybos 2019 m. rugsėjo 26 d.

posėdžio protokoliniu nutarimu

(Protokolas Nr. TP- 2 )



## 7. PRIEDAI

### VAIKO PASIEKIMŲ APIBENDRINAMASIS VERTIMIMAS

Laikotarpis \_\_\_\_\_

Vaiko \_\_\_\_\_ vardas, \_\_\_\_\_  
amžius \_\_\_\_\_

pavardė, \_\_\_\_\_

Sritis	Kas gerai sekasi ir kur reikėtų pasistengti	Tolimesnio ugdymosi gairės (tikslai)
Judėjimas ir sveikata		
Pasaulio pažinimas		
Kalba ir komunikavimas		
Skaičiavimas ir matavimas		
Socialinis ir emocinis ugdymas		
Menai		

Užpildymo data: \_\_\_\_\_ Mokytoja \_\_\_\_\_